

SENEDE BAĞLANMAMIŞ ANONİM ŞİRKET PAYININ HACZİ

Distraint of Incorporated Company Share Which is Not Tied-Up To A Bill

Arş. Gr. Önder TOPAL*

ÖZET

Alacaklı, cebri icraya başvurarak alacağını borçlunun malvarlığından elde edebilmektedir. Bir başka ifadeyle, icra hukukunda alacaklı talepte bulunması halinde icra dairesi tarafından borçlunun devredilebilen ve iktisadi değer taşıyan malvarlığına (mal, hak veya alacaklarına) hukuken el konulması ve satılması sonucu tatmin edilmektedir. Senede bağlanmamış anonim şirket payı da borçlunun devredilebilen ve iktisadi değer taşıyan malvarlığı içerisinde yer almaktadır. Dolayısıyla alacaklı alacağını elde edebilmek için borçlunun senede bağlanmamış anonim şirket payını haczedebilecektir. Zira senede bağlanmamış anonim şirket paylarının haczin konusunu oluşturacağı İİK m. 94 ve TTK m. 133’de açıkça ifade edilmiştir.

Senede bağlanmamış anonim şirket payı çıplak pay ve kaydi pay olarak ikiye ayrılmaktadır. Her iki kavramda farklı hususları ifade etmektedir. Ancak birbirine benzer yönleri de bulunmaktadır. Bu yüzden çıplak payın haczine uygulanan bazı hükümler niteliğine uygun düştüğü ölçüde kaydi payın haczinde de uygulama alanı bulabilecektir. Çalışmamızda çıplak payın ve kaydi payın haczine ayrı ayrı yer vereceğiz. Bu çerçevede haczin ve hacze

---

* Karadeniz Teknik Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Usul ve İcra-İflas Hukuku Anabilim Dalı.

ilişkin olarak alınacak muhafaza tedbirlerinin uygulanma usulüne doktrinindeki tartışmalar ve Yargıtay uygulaması ışığında yer vermeye çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Senede Bağlanmamış Anonim Şirket Payı, ıplak Pay, Kaydi Pay, Merkezi Kayıt Kuruluğu, Haciz, Muhafaza Tedbiri

ABSTRACT

Creditor can get his credit from owing's assets by appealing to compulsory execution . In other words, in terms of executive law if creditor demands, owing's transferable and economic assets legally can seize and sold. In that respect incorporated company share which is not tied-up to a bill take place of owing's transferable and economic assets. Therefore, creditor can distrain owing's incorporated company share which is not tied-up to a bill. Because it is clearly expressed that incorporated company share which is not tied-up to a bills subject of the Turkish Code of Bankruptcy article 94 and Turkish Commercial Code article 133.

Incorporated company share which is not tied-up to a bill is legally separated as basic share and registered share. Both concepts include same and different meaning. Therefore some provision which is executed to distraint of basic share, according to nature, are applied to registered share, too. In this article, distraint of basic share and registered share are placed separately. In this context, we did a research on the fact that the method of implementation of distraint and protective measures gave place in the light of Supreme Court decisions and debates on doctrine.

Key Words: Incorporated company share which is not tied-up to a bill, Basic share, Registered share, Central Registry Agency, Distraint, Protective measure

GİRİŞ

Haciz, belli miktarda para alacağının ödenmesini sağlamak için, alacaklının talebi ile alacağı karşılayacak miktarda borçlunun mal ve haklarına icra dairesince hukuken el konulmasıdır. Haczin konusunu borçlunun devredilebilen ve iktisadi değer taşıyan mal, hak ve alacakları oluşturmaktadır. İnceleme konumuz açısından anonim Şirketlerin senede bağlanmamış payları da haczin kapsamındadır.

Çalışmamızda senede bağlanmamış pay kavramından ne anlaşılması gerektiği; bir başka ifadeyle çıplak payın ve Merkezi Kayıt Kuruluğu(MKK)

tarafından kaydileştirilen anonim şirket kaydi payının senede bağlanmamış pay kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceğine ve söz konusu payların haczinin nasıl gerçekleşeceğine yer vermeye çalışacağız.

Çıplak payın ve kaydi payın haczinin hangi hükümlere göre gerçekleşeceği, söz konusu paylar hakkında uygulanacak muhafaza tedbirlerinin neler olduğuna ve muhafaza tedbirlerinin nasıl uygulanacağına doktrindeki görüşler çerçevesinde yer vermeye çalışacağız.

A. GENEL OLARAK PAY VE SENEDE BAĞLANMAMIŞ PAY KAVRAMI

Anonim şirketler hukukunun merkezini oluşturan “pay” kanuni ve teknik bir kavramdır¹. Anonim şirketlerde pay, pay sahipliğinin kazanılmasında, kaybedilmesinde, pay sahipliğine bağlı hakların kullanılması ve borçların üstlenilmesinde esas alınan bir kavramdır². Anonim şirket payı, itibari değer, oransallık ilkesi, devir şartları ve hükümleri kar ve zarara katılma, kıymetli evrak niteliğindeki senetlere bağlanabilmesi gibi niteliklerinin bulunmasından dolayı diğer şirket paylarından farklılık göstermektedir³.

Anonim şirketlerde pay kavramı farklı durumları ifade ettiği için birden fazla anlamda kullanılmaktadır. Birinci anlam olarak pay, esas veya çıkarılmış sermayenin, belirli sayıda birim değere bölünmüş olan bir parçasını ifade eder (esas sermayenin bir parçası olarak pay)⁴. Örneğin, 50.000 TL’lik olan esas sermaye 50.000 adet 1 TL’lik birim değere bölünmüş ise söz konusu her 1 TL’lik birim değer paydır⁵. İkinci anlam olarak pay, pay sahipliği mevkiidir⁶. Bu anlamda pay, pay sahibinin şirketteki maddi ve hukuki ilişkisini, haklarını ve borçlarını kapsayacak şekilde kullanılmaktadır (pay sahipliği mevki olarak pay)⁷. Anonim şirketlerde pay sahipliği hakları ve borçları pay sahibine

¹ **Poroy, Reha/Tekinalp, Ünal/Çamoğlu, Ersin, Ortaklıklar Hukuku I, Yeniden Yazılmış 13. Bası, İstanbul 2014, s. 545.**

² **Taşdelen, Nihat, Anonim Ortaklıkta Pay Sahipliği Sıfatının Kazanılması, İstanbul 2005, s. 5; Yeniocak, Umut, Anonim ve Limited Şirket Hisselerinin Haczi, s. Ankara 2009, s. 28.**

³ **Pulaşlı, Hasan, Şirketler Hukuku Genel Esasları, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 3. Baskı, Ankara 2015, s. 523; Topuz, Gökçen, Hisse Haczi Ve Satışı, Ankara 2009, s. 200; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 545.**

⁴ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 545; Pulaşlı, s. 524.**

⁵ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 545; Pulaşlı, s. 524.**

⁶ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 545; Pulaşlı, s. 524-525.**

⁷ **Pulaşlı, s. 525.**

değil, payın kendisine bağlıdır⁸. Dolayısıyla pay sabit, pay sahipleri ise değişkendir⁹.

Son anlamda pay, ortaklık haklarını içeren belge anlamında kullanılmaktadır¹⁰. Anonim şirket malvarlığının sahibi pay sahipleri değil şirket tüzel kişiliğidir¹¹. Anonim şirket esas sermayesi belirli, haklardan oluşan bir bütün olarak şirket tüzel kişiliğine aittir¹². Pay sahipleri ise sahip oldukları pay miktarı oranında ortaklığa yaptıkları yatırım nedeniyle şirket tüzel kişiliği karşısında hak elde ederler ve borç yüklenirler¹³. Bu son anlamıyla pay, kendisine bağlanan hakların ve borçların kaynağını teşkil eder ve ortakların hakları ve borçları paylarının oranına göre tespit edilir¹⁴. Dolayısıyla son anlamda pay, anonim şirkette ortaklık sıfatını ve esas sermayeye katılım miktarını gösteren bir belgedir¹⁵.

Anonim şirketlerde pay, şirketin kuruluşunda esas sözleşmesinin veya sermaye artırımında artırılan sermayenin ticaret siciline tescil edilmesiyle doğar (TTK m. 486/1)¹⁶; tescil payın meydana gelmesini sağlayan bir hukuki işlemdir¹⁷. Anonim şirketlerde payın ve buna bağlı hakların tedavülünü kolaylaştırmak için pay senede bağlanır¹⁸. Anonim şirket pay senetleri, nama ve hamiline yazılı olur (TTK m. 484/1) 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu(ETTK)'nda anonim şirketin pay senede çıkarmasını yönünde zorunluluk öngören bir hüküm mevcut değildi. Ancak TTK m. 486 ile bu boşluk doldurulmuştur¹⁹. TTK m. 486/2'ye göre hamiline yazılı paylar için

⁸ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 546; **Pulaşlı**, s. 525.

⁹ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 546.

¹⁰ **Pulaşlı**, s. 525; **Topuz**, s. 201.

¹¹ Ticaret şirketlerinde tüzel kişiliğe ilişkin olarak bkz. TTK m. 125.

¹² **Pulaşlı**, s. 526.

¹³ **Pulaşlı**, s. 526.

¹⁴ **Pulaşlı**, s. 526; **Topuz**, s. 201.

¹⁵ **Pulaşlı**, s. 526

¹⁶ İstisna için bkz. SPK m. 12/3.

¹⁷ **Pulaşlı**, s. 523; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 547

¹⁸ **Pulaşlı**, s. 523; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 547.

¹⁹ Bkz. TTK m. 486 “*Şirketin ve sermaye artırımının tescilinden önce çıkarılan paylar geçersizdir; ancak, iştirak taahhüdünden doğan yükümlülükler geçerliliklerini sürdürür. (2) Paylar hamiline yazılı ise yönetim kurulu, pay bedelinin tamamının ödenmesi tarihinden itibaren üç ay içinde pay senetlerini bastırıp pay sahiplerine dağıtır. Yönetim kurulunun hamiline yazılı pay senetlerinin bastırılmasına ilişkin kararı tescil ve ilan edilir, ayrıca şirketin internet sitesine konulur. Pay senedi bastırılincaya kadar ilmühaber çıkarılabilir. İlmühaberlere kıyas yoluyla nama yazılı pay senetlerine ilişkin hükümler uygulanır. (3) Azlık istemde bulunursa nama yazılı pay senedi bastırılıp tüm nama yazılı pay senedi sahiplerine*

pay senedi çıkarılması zorunlu hale getirilmiştir. Fakat bedeli tamamen ödenmemiş olan paylar için hamiline yazılı pay senetleri çıkarılamaz, eğer çıkarılacak olursa söz konusu senetler geçersiz olacaktır (TTK m. 484/2) TTK m. 486/3'de ise azlık talep ederse nama yazılı paylar içinde pay senedi çıkarılacaktır²⁰.

Eğer anonim şirket payları senede bağlanmamış ise, bir başka ifadeyle anonim şirket payı çıplak pay veya kaydi pay şeklinde ise “*senede bağlanmamış anonim şirket payı*”²¹ söz konusudur²². Senede bağlanmamış anonim şirket payı, payın herhangi bir senede bağlanmamış ve kayden ihraç edilmemiş halini (çıplak pay) ile payın herhangi bir senede bağlanmaksızın veya senede bağlandıktan sonra elektronik ortamda kayden ihraç edilmesi halini (kaydi pay) ifade etmektedir.

B. ÇIPLAK PAY

Anonim şirketler, yukarıda ifade ettiğimiz gibi, kısmen payın senede bağlanması TTK ile zorunlu hale getirilmiştir. Bir başka ifadeyle, hamiline yazılı paylar için pay senedi bastırılması zorunlu iken, nama yazılı paylar için ancak azlığın talebi ile pay senedi bastırılacaktır (TTK m. 486/2, 3). Payların

---

dağıtılır. (4) Tescilden önce pay senedi çıkaran kimse, bundan doğan zararlardan sorumludur”.

²⁰ Bu yeni düzenleme ile kapalı anonim şirketlerde özellikle aile şirketlerinde pay senedinin bastırılmaması ve dağıtılmaması yoluyla baskı yapılması, pay sahiplerinin bu sıfatlarını ispattan yoksun bırakılmaları, devir olanaklarının sınırlandırılması gibi hukuka aykırı yöntemlerin önüne geçilmiştir. Nama yazılı pay senetlerinin basılmaması ve pay sahiplerine dağıtılmaması, pay defteri bulunmayan, düzensiz olan ve güncel durumu yansıtmayan şirketlerde daha büyük sakıncalar doğurmaktadır. Hükme aykırılık hâlinde pay sahiplerinin mahkemeye başvurabilecekleri şüphesizdir (bkz. Gerekçe TTK m. 483/3'ün Gerekçesi, <http://www.Basbakanlik.gov.tr/docs/kkgm/kanuntasarilari/TURK%20TICARET/maddede%20gerekce.doc>, Erişim: 01.05.2015)

²¹ Doktrinde “*senede bağlanmamış pay*” ibaresi sadece çıplak pay için kullanılmaktadır (Bu yönde bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 547). Fakat biz çalışmamız açısından “senede bağlanmamış pay” ibaresini hem çıplak pay hem de kaydi pay açısından kullanmayı tercih ettik. Zira aşağıda anlatılacağı üzere kaydi pay da çıplak paylar gibi senede bağlanmamış paydır (Aynı yönde bkz. **Ünal**, Mücahit, Sermaye Piyasası Araçlarının Kaydileştirilmesi, Ankara 2011, s. 352). Kaydileştirme sonucu ortaklık yapısını gösteren payların türünün de çıplak pay olacağı yönünde bkz. **Ergincan**, Yakup/**Yayla**, Ümit, Hisse Senetlerinin Kaydileştirilmesi Sonrası Halka Açık Anonim Şirket Ortaklıklarda Oy Hakkının Kullanılması, Prof. Dr. Aydın Aybay’a Armağan, İstanbul 2004, s. 143-160, s. 154. Fakat kaydileştirilen payı çıplak pay olarak değil de “senede bağlanmamış pay”ın bir türü olarak kabul etmekteyiz.

²² Çıplak pay ve kaydi pay için bkz. aşa. B ve C.

senede bağlanması, payın tedavülünü kolaylaştırmakla birlikte payların konu olacakları hukuki işlemler açısından da önem arz etmektedir. Eğer anonim şirket payları için senet bastırılmamış ve kayden ihraç edilmemiş ise söz konusu paylara “çıplak pay” denir²³. “Çıplak pay” aslında kanuni bir terim olmayıp Yargıtay kararlarında²⁴ ve öğretide kullanılan ve senede bağlanmamış pay çeşitlerinden birini ifade eden bir ibaredir²⁵.

Çıplak pay niteliğinde olan anonim şirket payları, nama veya hamiline yazılı paylar olup olmadıklarına bakılmaksızın pay defterine geçirilmekte ve söz konusu paylar senede bağlanmış (hisse senedine) paylar gibi (pay defterinde) maddi bir varlık kazanmaktadırlar²⁶.

Kanunda açıkça ifade edilmemiş olsa da²⁷, çıplak paylar da pay senetleri gibi nama ve hamiline yazılı olmak üzere iki türdür²⁸. ETTK’da yer alan “esas mukavelede aksine hüküm bulunmadıkça hisse senetlerinin nama yazılı olması lazımdır” hükmüne TTK’da yer verilmemiştir. Kanunun amacı payların açık ve kesin olarak türlerinin belirtilmesini sağlamaktır²⁹. Pay

²³ Anonim şirketlerde pay senetleri çıkarılmadan önce payları temsil etmek için ilmühaber de çıkarılabilir (TTK m. 486/2). İlmühaberler, senet oldukları için inceleme konumuz dışında kalmaktadırlar. Ancak kısaca yer vermek gerekirse doktrin ve Yargıtay ilmühaberlerin kıymetli evrak olduğunu ve hisse senetleri gibi taşınır mallara ilişkin hükümlere göre haczedilmesi gerektiğini kabul etmektedirler [**Topuz**, s. 217; **Kuru**, Baki, İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, Tamamen Yeniden Yazılmış ve Genişletilmiş 2. Baskı, Ankara 2013 (**Kuru-El Kitabı**), s. 448. Bu yönde kararları için bkz. 12. HD., 17.02.1994, E. 1994/1325, K. 1994/2211 ve 19. HD., 20.05.1999, E. 1999/3101, K. 1999/3480 (**Muşul**, Timuçin, İcra ve İflas Hukuku, Güncellenmiş Genişletilmiş 6. Baskı, Ankara 2013, s. 556, dpn. 68)].

²⁴ Bkz. 11. HD., 13.02.2001, 765/1011 (**Eriş**, Gönen, Türk Ticaret Kanunu, 3. Cilt, 2. Baskı, Ankara 2010, s. 2934-2935); Aynı yönde bkz. 11. HD., 26.03.2002, 10867/2773 ve 11. HD., 12.10.2005, 12046/9633 (**Eriş**, s. 2939, 2961)

²⁵ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 547; **Kendigelen**, Abuzer, Anonim Şirketlerde Çıplak Payların Haczi, İÜHFİM, C. LXII, S. 1-2, Yıl 2004, s. 381-402, s. 381, dpn. 1.

²⁶ **Ünal**, s. 352. Çıplak payın haczinde uygulanacak hükümler çerçevesinde çıplak payın İİK m. 106/2 çerçevesinde taşınır hükmünde sayılması mümkün görünmektedir (**Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 550).

²⁷ TTK, ETTK gibi nama veya hamiline pay ayırımına açıkça yer vermemiş olsa da TTK m. 486 hükmüne bakıldığında bu ayırım çıkarılabilmektedir. Zira TTK m. 486/2’de “paylar hamiline yazılı ise” ibaresine yer verilmiştir. Dolayısıyla Kanun doğrudan söz konusu ayırma ilişkin bir hükme yer vermese de bu ifadeden nama veya hamiline yazılı pay kavramını kabul ettiği sonucuna varabiliriz.

²⁸ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 553. Çıplak payların nama veya emre yazılı olup olmadıkları konusundaki tartışmalar için bkz. **Narbay**, Şafak, Anonim Ortaklıkta Pay Defteri, Ankara 2003, s. 60 vd.; **Dağ**, Üner Anonim Ortaklıklarda Pay Sahibi Açısından Oy Hakkının Kazanılması ve Kullanılması, İstanbul 1996, s. 41 vd.

²⁹ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 553.

senetleri için kabul edilen bu ayırımın çıplak pay için de kabul edilmesi gerekmektedir. Zira nama veya hamiline yazılı çıplak paylara bazen aynı bazen de farklı hükümler uygulanmaktadır³⁰. Konumuz açısından, çıplak payın haczinde payın nama veya hamiline yazılı olması arasında bir fark bulunmamaktadır. Bir başka ifadeyle nama veya hamiline yazılı çıplak paylara aynı hükümler uygulanacaktır. Bu nedenle çıplak payın haczi konusu, bu ayırım dikkate alınmadan anlatılmaya çalışılacaktır.

Çıplak pay, pay senetleri gibi her çeşit hukuki işleme konu olabilir³¹. Bir başka ifadeyle, çıplak pay, devredilebilir, rehnedilebilir, üzerinde intifa hakkı kurulabilir, haczedilip paraya çevrilebilir ve hapis hakkına konu olabilir³². Pay senetleri ve çıplak payın hukuki işlemlere konu olması özellikle de inceleme konumuz olan haciz açısından farklılık arz etmektedir. Ancak konunun sınırlandırılması açısından sadece çıplak payın haczine yer vereceğiz.

C. KAYDI PAY

I. Genel Olarak Kaydi Sistem ve Kaydileştirme

Kaydi sistem, “sistem kapsamındaki sermaye piyasası araçlarının³³ fiziki olarak senet üzerine basılması yerine, elektronik ortamda kaydi olarak

³⁰ Çıplak payın nama veya hamiline yazılı olmasına göre farklı hükümlerin uygulama alanı bulunduğu bazı hallerde örnekler şöyledir: 1) İlmühaber çıkarılacağı zaman bunun türü çıplak payın türüne göre belirlenir. 2) Bağlam kuralları, çıplak payların nama yazılı olduğu hallerde uygulanabildiği halde, hamiline yazılı olmaları durumunda geçerli olmaz. 3) Payın senede bağlanması söz konusu olduğunda, bunun kanuni şartları çıplak payın türüne göre belirlenir (Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 553). Ayrıca benzer hükümlerin uygulandığı durumlar için bkz. Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 553-554.

³¹ Poroy/Tekinalp, Çamoğlu, s. 548.

³² Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 547-552.

³³ *Sermaye piyasası araçları, menkul kıymetler ve türev araçlar ile yatırım sözleşmeleri de dâhil olmak üzere Kurulca bu kapsamda olduğu belirlenen diğer sermaye piyasası araçlarını ifade eder [6362 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu (30.12.2012 tarih ve 28513 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan) m. 3/1-ş]. Menkul kıymetler, para, çek, poliçe ve bono hariç olmak üzere; 1) Paylar, pay benzeri diğer kıymetler ile söz konusu paylara ilişkin depo sertifikalarını, 2) Borçlanma araçları veya menkul kıymetleştirilmiş varlık ve gelirlere dayalı borçlanma araçları ile söz konusu kıymetlere ilişkin depo sertifikalarını, (SPK m. 3/1-o). Türev araçlar, Aşağıda sayılan veya Kurulca bu kapsamda olduğu belirlenen diğer türev araçları: 1) Menkul kıymetleri satın alma veya satma veya birbirleri ile değiştirme hakkı veren türev araçları, 2) Değeri, bir menkul kıymet fiyatına veya getirisine; bir döviz fiyatına veya fiyat değişikliğine; faiz oranına veya orandaki değişikliğe; bir kıymetli maden veya kıymetli taş fiyatına veya fiyat değişikliğine; bir mal fiyatına veya fiyat değişikliğine; Kurulca uygun görülen kurumlarca yayımlanan istatistiklere veya bunlardaki değişikliğe; kredi riski transferi sağlayan, enerji fiyatları ve iklim değişkenleri gibi ölçüm değerleri olan*

oluşturulduğu, bu araçların ve bu araçlara ilişkin hakların merkezi saklama kuruluşu nezdinde tutulan hesaplarda kayden izlendiği ve bu araçlara ilişkin hukuki işlemlerin merkezi saklama kuruluşu nezdindeki hesaplar üzerinden kaydi olarak yapılan değişiklikler yoluyla gerçekleştirildiği merkezi saklama sistemidir³⁴”.

Kaydileştirme ise sadece bazı sermaye piyasası araçlarının fiziki olarak senet üzerine basılmayıp, söz konusu sermaye piyasası araçlarına karşılık gelmek üzere elektronik ortamda kayıtlar oluşturulmasını ifade etmektedir³⁵. Kaydileştirme hem fiziki olarak senet üzerine basılmış olan sermaye piyasası araçlarının daha sonra elektronik ortamda kaydi hale getirilmesini hem de yeni ihraç edilen sermaye piyasası araçlarının doğrudan elektronik ortamda kaydi olarak meydana getirilmesini kapsamaktadır³⁶. Kaydileştirme SPK m. 13’de düzenlenmiştir³⁷.

---

ve bu sayılanlardan oluşturulan bir endeks seviyesine veya seviyedeki değişikliğe bağlı olan türev araçları, bu araçların türevlerini ve sayılan dayanak varlıkları birbirleri ile değiştirme hakkı veren türevleri, 3) Döviz ve kıymetli madenler ile Kurulca belirlenecek diğer varlıklar üzerine yapılacak kaldıraçlı işlemleri ifade eder (SPK m. 3/1-u).

³⁴ Ünal, s. 165

³⁵ Ünal, s. 21.

³⁶ Ünal, s. 22.

³⁷ Bu hükme göre: *Sermaye piyasası araçlarının senede bağlanmaksızın elektronik ortamda kayden ihracı esastır. Kurul, kayden ihraç edilecek sermaye piyasası araçlarını ve kayden izlenecek hakları belirler; türleri ve ihraççıları itibarıyla kaydileştirmesine, kayıtların tutulmasına ve üyelik şartlarını kaybeden ihraççıların paylarının kayden izlenmesinin sona erdirilmesine ilişkin usul ve esasları düzenler (SPK m. 13/1). Kaydi sermaye piyasası araçları, nama veya hamiline yazılı olmalarına bakılmaksızın isme açılmış hesaplarda izlenir. Kurul, sermaye piyasası aracının türüne ve ihraççısının veya MKK üyesinin niteliğine göre sermaye piyasası araçlarının hak sahibi ismine hesap açılmaksızın hesapların toplu olarak tutulmasına karar verebilir (SPK m. 13/2). Kaydi sermaye piyasası araçlarına ilişkin haklar, MKK tarafından izlenir. Kayıtlar, MKK tarafından oluşturulan elektronik ortamda, bu kuruluşun üyelerince tutulur (SPK m. 13/3). Kaydileştirilmesine karar verilen sermaye piyasası araçlarının Kurulca belirlenen esaslar çerçevesinde teslimi zorunludur. Teslim edilen sermaye piyasası araçları kendiliğinden hükümsüz hâle gelir. Teslim edilmeyen sermaye piyasası araçları ise kaydileştirilme kararından sonra borsada işlem göremez, aracı kurumlarca bu sermaye piyasası araçlarının alım satımına aracılık edilemez ve katılma belgelerinin geri alımı yapılamaz. Kayden izlenmeye başladığı tarihi izleyen yedinci yılın sonuna kadar teslim edilmeyen sermaye piyasası araçları YTM’ye intikal eder. Bunların üzerindeki sınırlı aynı haklar kendiliğinden sona ermiş sayılır. Bunlar YTM’nin hesabına geçmesinden itibaren üç ay içinde satılır (SPK m. 13/4). Kayden izlenen sermaye piyasası araçları üzerindeki hakların üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilmesinde, MKK’ya yapılan bildirim tarihi esas alınır (SPK m. 13/5). Payların devrinin, 6102 sayılı Kanunun ilgili hükümleri çerçevesinde ortaklıklar tarafından pay defterine kaydında, ilgililerin başvurusuna gerek kalmaksızın MKK nezdinde izlenen kayıtlar esas alınır (SPK*

II. Anonim Şirket Payının Kaydileştirilmesi

Kaydileştirme yukarıda ifade ettiğimiz üzere SPK m. 13'e göre yapılır. Bu düzenleme çerçevesinde kural olarak, sadece SPK kapsamına giren şirketler açısından kaydileştirme kuralları geçerli olacaktır³⁸. SPK'nın kapsamı 2. madde de belirlenmiştir. SPK m. 2/1'e göre "*Sermaye piyasası araçları, bu araçların ihracı, ihraççılar, halka arz edenler, sermaye piyasası faaliyetleri, sermaye piyasası kurumları, borsalar ile sermaye piyasası araçlarının işlem gördüğü diğer teşkilatlanmış piyasalar, piyasa işleticileri, Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği, Türkiye Değerleme Uzmanları Birliği, merkezî takas kuruluşları, merkezî saklama kuruluşları, Merkezî Kayıt Kuruluşu ve Sermaye Piyasası Kurulu bu Kanun hükümlerine tabidir. Halka açık olmayan anonim ortaklıkların halka arz edilmeyen pay ihraçları, bu Kanun kapsamı dışındadır*". Hükme göre halka açık olmayan anonim şirketler ve bu şirketlerin halka arz edilmeyen pay ihraçları SPK'nın kapsamı dışında oldukları ve bu paylar sermaye piyasası aracı sayılmayacakları için kaydileştirme kapsamı dışındadır³⁹. Halka açık şirket SPK m. 3/1-e'de "*payları halka arz⁴⁰ edilmiş olan veya halka arz edilmiş sayılan anonim ortaklıkları*" şeklinde tanımlanmıştır. Ancak bu tanımdan payları halka arz edilmiş sayılan anonim şirket ile neyin kastedildiği tam olarak anlaşılmamaktadır. Fakat SKP m. 16/1'de payları halka arz edilmiş anonim ortaklık "*payları borsada işlem gören ortaklıklar ile pay sahibi sayısı beş yüzü aşan anonim ortaklıkların payları halka arz olunmuş sayılır*" şeklinde ifade edilmiştir. Bu anonim şirketler halka açık anonim şirket hükümlerine tabi olurlar (SPK m. 16/1)

Anonim şirket paylarının borsada işlem görebilmesi için şirket paylarının kaydileştirilmesi gerekmektedir⁴¹.

m. 13/6). Kayden izlenen sermaye piyasası araçlarına ilişkin tedbir, haciz ve benzeri her türlü idari ve adli talepler münhasıran MKK'nın üyeleri tarafından yerine getirilir. İlgili kanunlar uyarınca elektronik ortamda tebligatı yapılan alacakların takip ve tahsiline ilişkin hükümler saklıdır (SPK m. 13/7).

³⁸ Ünal, s. 195.

³⁹ Ünal, s. 196; Manavgat, Çağlar, Sermaye Piyasası Kanunu'nun 10/A Maddesi Hükümüne Göre Kaydi Sistemin Esasları, AÜHFD, Yıl 2001, C. 50, S. 2, s. 159-191, s. 178; Boğa, Serap, Sermaye Piyasası Kanunu'na Tabi Anonim Ortaklıklarda Hisse Devri, İstanbul 2010, s. 169; Dönmez, Murat, Anonim ve Limited Şirketlerde Hisse Haczi ve Paraya Çevrilmesi, 4. Bası, İstanbul 2011, s. 307

⁴⁰ Halka arz, Sermaye piyasası araçlarının satın alınması için her türlü yoldan yapılan genel bir çağrını ve bu çağrı devamında gerçekleştirilen satışı ifade etmektedir (SPK m. 3/1-f).

⁴¹ Ünal, s. 199.

Pay sahibi sayısı beş yüzü aşan anonim şirket payları halka arz olunmuş kabul edilmekte ve halka açık anonim şirket statüsüne kavuşmaktadır. Eğer bu anonim şirketlerin payları borsa da işlem görmüyorsa, halka açık anonim şirket statüsünü kazandıktan sonra en geç 2 yıl içinde paylarının işlem görmesi için borsaya başvurmak zorundadır. Aksi durumda Sermaye Piyasası Kurulu, bu payların borsada işlem görmesi veya şirketin halka açık şirket statüsünden çıkarılması için şirketin talebini aramaksızın gerekli kararları alır (SPK m. 16/2). Pay sahibi sebebiyle halka açık sayılan şirketlerden SPK m. 16 uyarınca paylarının borsa da işlem görmesini istemeyenler, pay sahibi tam sayısının en az 2/3'ünün olumlu oyu veya toplam oyların 3/4'ü ile alınacak bir genel kurul kararı ile SKP kapsamından çıkarılabilir (SPK m. 33/4). Dolayısıyla pay sahibi beş yüzü aşan ve payları borsada işlem görmeyen anonim şirketler paylarını kaydileştirerek borsaya başvurmak zorundadır.

Bu çerçevede hem paylarını halka arz eden hem de payları halka arz edilmiş sayılan anonim şirketler halka açık anonim şirket konumunda ve SPK kapsamındadır. Bir başka ifadeyle, halka açık anonim şirket payları SPK kapsamında menkul değerdir ve MKK yönetiminde sermaye piyasası aracıdır⁴². Dolayısıyla söz konusu anonim şirket payları kaydileştirme kapsamındadır.

Sermaye piyasası araçlarının dolayısıyla halka açık anonim şirket paylarının senede bağlanmaksızın ihracı esastır [SPK m. 13/1, Kaydileştirilen Sermaye Piyasası Araçlarına İlişkin Kayıtların Tutulmasının Usul Ve Esasları Hakkında Tebliğ (II-13.1)⁴³ m. 14]. Halka açık anonim şirket payları ve bunlara ilişkin haklarla ilgili kayıtlar, MKK tarafından oluşturulan elektronik ortamda MKK⁴⁴ üyelerince⁴⁵ tutulur (Tebliğ (II-13.1) m. 5/1, SPK m. 13/2).

⁴² Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 554

⁴³ 07.08.2014 tarih ve 29081 sayılı R.G.

⁴⁴ **Merkezi Kayıt Kuruluşu:** Sermaye piyasası araçlarının kaydileştirilmesine ilişkin işlemleri gerçekleştirmek, kaydileştirilen bu araçları ve bunlara bağlı hakları, elektronik ortamda, üyeler ve hak sahipleri itibarıyla kayden izlemek, merkezi saklamasını yapmak ve Kurul tarafından sermaye piyasası mevzuatı çerçevesinde verilen diğer görevleri yerine getirmek üzere kurulmuş bulunan özel hukuk tüzel kişiliğini haiz Merkezi Kayıt Kuruluşu Anonim Şirketini ifade etmektedir (SPK m. 3/1-p, m. 81)

⁴⁵ MKK üyeleri için bkz. Merkezi Kayıt Kuruluşunun Kuruluş, Faaliyet, Çalışma ve Denetim Esasları Hakkında Yönetmelik (07.08.2014 tarih ve 29081 sayılı R.G.) m. 20 "(1) İhraççılar, Kanun uyarınca faaliyet gösteren yatırım kuruluşları, merkezi takas kuruluşları ile MKK tarafından önerilen ve Kurulca kabul edilen diğer kuruluşlar MKK'ya üye olabilir. MKK; üyeliğe kabulü, bir borsanın veya teşkilatlanmış diğer piyasaların üyeliği şartına bağlayabilir. (2) Yabancı merkezi saklama kuruluşlarının MKK'ya üyeliği, üyelik şartları,

Yani, SPK kapsamında olduğu kabul edilen halka açık anonim şirket payları ister senede bağlı olsun ister olmasın MKK tarafından elektronik ortamda kaydileştirilebilmektedir. İşte bu şekilde kaydileştirilerek oluşan anonim şirket payına “kaydi pay” denir. Bir başka ifadeyle, anonim şirket payı herhangi bir senede bağlanmaksızın veya senede bağlandıktan sonra elektronik ortamda kayden ihraç edilirse söz konusu paya kaydi pay denir.

Çıplak paylarda olduğu gibi kaydi anonim şirket paylarının nama veya hamiline yazılı olup olmadığı konusu doktrinde tartışmalıdır⁴⁶. Senede bağlanmamış pay türlerinden birisini oluşturan “kaydi pay” açısından nama veya hamiline yazılı ayırımının kabul edilmesi gerekir. Zira yukarıda çıplak paylar için ifade etmiş olduğumuz hususlar (örneğin, nama veya hamiline yazılı çıplak paylara farklı hükümler uygulanması) niteliğine uygun düştüğü ölçüde “kaydi paylar” açısından da geçerlidir. Fakat ister nama yazılı olsun ister hamiline yazılı olsun kaydi paylar MKK tarafında isme açılmış olan hesaplardan kayden izlenecektir (SPK m. 13/2). Zaten SPK m. 13/2 hükmü lafzen değerlendirildiğinde kaydi payların nama veya hamiline yazılı olabileceği sonucuna varılabilir. İnceleme konumuz açısından da kaydi payların nama veya hamiline yazılı olması önem arz etmemektedir.

Çıplak paylarda olduğu gibi kaydi paylarda hukuki işlemlere ve özellikle hacze konu olabilir.

III. Kaydi Payın Hukuki Niteliği

Kaydi sermaye piyasası araçlarının dolayısıyla da kaydi anonim şirket payının hukuki niteliği tartışmalıdır. Bir başka ifadeyle, kaydi sermaye piyasası araçlarının dolayısıyla kaydi anonim şirket payının eşya niteliğinde olup olmadığı tartışmalıdır.

---

yükümlülükleri, üyeliklerinin geçici durdurulması veya iptali ile üyelikten ayrılmasına ilişkin usul ve esaslar MKK tarafından belirlenir. Yabancı merkezi saklama kuruluşlarının MKK nezdinde hesap açtırmalarına ve bu hesapların tutulmasına ve işleyişine ilişkin usul ve esaslar ise Kanununun 13 üncü maddesi uyarınca Kurulca çıkarılacak kayden izlemeye ilişkin düzenlemede belirlenir. (3) Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına, talebi üzerine özel üyelik statüsü verilir. Yönetmeliğin üyelerin yükümlülüklerine, disiplin cezalarına, üyeliğin geçici durdurulması veya iptaline, gözetim ve denetime ilişkin hükümleri Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası hakkında uygulanmaz. (4) İhraççının yatırım fonu olması durumunda, bu Yönetmelikte ihraççı üyeler için öngörülen hükümler, yatırım fonu kuruluşlarına ve yabancı yatırım fonları için fon temsilcilerine uygulanır”.

⁴⁶ Bu konudaki görüşler için bkz. Ünal, s. 219-221; Narbay, s. 60; Dağ, s. 43

Bir görüşe göre, kaydileştirme ile birlikte kaydi sermaye piyasası araçlarının maddi mal olma vasfının ortadan kaldırılmış olması dolayısıyla, üzerinde şahısların hakimiyet tesis edebilecekleri, iktisadi değere sahip, kişilik dışı maddi varlıkları ifade eden “eşya” kavramını⁴⁷ ve özüne herhangi bir zarar gelmeksizin yer değiştirebilen, bir yerden başka bir yere taşınabilen “taşınır mal” tanımının⁴⁸ dışında kalmışlardır⁴⁹. Diğer bir görüş ise kaydi sermaye piyasası araçları eşya olmanın tüm unsurlarını (maddilik, hakimiyete elverişlilik, kişilik dışı ve iktisadi değer gibi) taşıdıklarını ve eşya olmanın tüm sonuçlarını gerçekleştirebilecek nitelikte oldukları için eşya olarak kabul edilmeleri gerektiğini ileri sürmektedir⁵⁰.

Kaydi sermaye piyasası araçları dolayısıyla kaydi anonim şirket payının hukuki anlamda eşya; eşya sınıflandırması içerisinde taşınır eşya kategorisinde değerlendirilebilir⁵¹.

Kaydi sermaye piyasası araçları “*fiziki Olarak senet üzerinde tecessüm etmeyen, Sermaye Piyasası Kurulu’na kaydileştirilmesine karar verilerek kaydi sisteme aktarılan veya kaydi olarak kaydi sistemde ihdas edilen ve kaydi sistem kapsamında elektronik ortamdaki hesaplarda saklanan ve izlenen sermaye piyasası aracı*” olarak tanımlanmakta⁵²; bu nedenle kaydi sistemdeki hak sahiplerinin kaydi sermaye piyasası araçları ve dolayısıyla kaydi anonim

⁴⁷ **Oğuzman**, Kemal/**Seliçi**, Özer/**Oktay-Özdemir**, Saibe, Eşya Hukuku, Gözden Geçirilmiş 12. Bası, İstanbul 2009, s. 6; **Ünal**, Mehmet/**Başpınar**, Veysel, Şekli Eşya Hukuku, Gözden Geçirilmiş 6. Baskı, Ankara 2012, s. 64-71; **Akıntürk**, Turgut, Eşya Hukuku, İstanbul 2009, s. 26; **Ayan**, Mehmet, Eşya Hukuku I Zilyetlik ve Tapu Sicili, Güncellenmiş 11. Baskı, Konya 2014, s. 17-18 (**Ayan-Zilyetlik**); **Ertaş**, Şeref, Eşya Hukuku, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 8. Baskı, Ankara 2008, s. 53; **Sirmen**, Lale, Eşya Hukuku, Ankara 2013, s. 5.

⁴⁸ **Sirmen**, s. 13; Ertaş, s. 55, 465; **Ayan**, Mehmet, Eşya Hukuku II Mülkiyet, Konya 2012, s. 505 (**Ayan-Mülkiyet**); **Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir**, s. 8; **Akıntürk**, s. 32; **Ayan**, Mehmet, Medeni Hukuka Giriş, 6. Baskı, Konya 2011, s. 46 (**Ayan-Medeni**).

⁴⁹ **Töremiş**, Hatice Ebru, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Sermaye Piyasası Mevzuatı Mevzuatı Çerçevesinde Nama Yazılı Payların Borsada Devri SPK Yeterlilik Etüdü, Ankara 2008, s. 29, <http://spk.gov.tr/yayingoster.aspx?yid=1007&ct=f&action=displayfile>, Erişim: 02.05.2015).

⁵⁰ **Öztaş**, Fırat, Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Bası, Ankara 1997, s. 336; **Turanboy**, Asuman, Varakasız Kıymetli Evrak, Ankara 1998, s. 51 (**Turanboy-Varakasız**); **Ünal**, s. 350-351.

⁵¹ Bu yönde bkz. **Öztaş**, s. 336; **Turanboy-Varakasız**, s. 51; **Ünal**, s. 350.

⁵² **Soderquist**, Larry D./**Gabaldon**, Theresa A., Security Law, US 2007, s. 2; Garner, Bryan A., Black’s Law Dictionary, US 2006, s. 640; **Guynn**, Randall D., Modernizing Securities Ownership, Transfer and Pledging Laws, UK 1197, s. 13; **Norman**, Peter, Plumbers and Visionaries Securities Settlement and Europe’s Financial Market, England 2007, s. 11, 135 (Naklen **Ünal**, s. 33, 347)

şirket payları kaydi olarak elektronik ortamda yer almaktadır⁵³. Kaydi payın eşya olarak nitelendirilebilmesi için aranan bir unsur olarak maddi bir varlığa sahip olup olmadığı konusunda bir tespit yapabilmek için, maddi varlığa sahip olma ile ne kastedilmiş olduğunun anlaşılması gerekir. Gelişen teknoloji çerçevesinde bakacak olursak, maddi varlığa sahip olma ile kastedilen belli bir madde veya materyali değil de, maddi varlık için iradenin muhataplarına ulaşmasını sağlayacak bir varlığa sahip olmayı yeterli görmek isabetli olacaktır⁵⁴. Zira kaydi sermaye piyasası araçlarının ve dolayısıyla kaydi anonim şirket paylarının maddi varlığa sahip olmadığını kabul etmek, MKK tarafından yapılan işin, merkezi saklama olarak (SPK m. 3/1-p, m. 81, Yönetmelik m. 9/1-a, m. 5) değerlendirilememesi sonucuna yol açacaktır; zira sadece maddi varlığa sahip olan şeyler saklanabilir⁵⁵. Dolayısıyla günümüz teknolojik gelişmeleri göz önüne alınarak kaydi sermaye piyasası araçlarının ve özellikle kaydi anonim şirket payının elektronik ortamdaki kayıtlarının maddi bir varlık olarak kabul etmek söz konusu araçları/payları konu alan hukuki işlemler açısından uygulamada büyük kolaylık sağlayacaktır. Bu yüzden, kaydi sermaye piyasası araçlarının, inceleme konumuz açısından kaydi payın, yukarıda ifade ettiğimiz üzere, fiziki olarak senet üzerinde değil elektronik ortamdaki kayıtlarda maddi varlık kazandığını ve eşya olmanın unsurlarından biri olan maddilik şartını taşıdığını kabul etmekteyiz. Bunun dışında kaydi pay, eşya olmanın diğer unsurlarını da -kişilik dışı olma, iktisadi değere sahip olma ve üzerinde hakimiyet tesis edilmeye elverişli olma- taşımaktadır. Tüm bunlar göz önüne alındığında kaydi payın hukuki anlamda eşya olduğu kabul edilebilir. Şahısların üzerinde hakimiyet tesis edebilecekleri değerler taşınır eşya olarak kabul edilebilmektedir⁵⁶. Bundan

⁵³ Ünal, s. 347.

⁵⁴ Ünal, s. 348, d.pn. 10; İsviçre-Türk eşya hukukunda bir şeyin eşya olarak kabul edilebilmesi için maddi varlığı ile boşlukta bir yer işgal eden olması gerektiğini, yani cismani şeyleri eşya olarak kabul edilmektedir (Ünal/Başpınar, s. 66; Akıntürk, s. 25-27; Sirmen, s. 5). Örneğin, bir müzik CD'si hukuk anlamında eşya olarak kabul edilmekte iken içerisindeki müzik eseri eşya olarak kabul edilmemektedir (Ünal/Başpınar, s. 66)

⁵⁵ Ünal, s. 348. Ayrıca MKK AŞ'nın internet sayfasında yer alan ifade şöyledir "Merkezi saklama hizmeti sadece kaydi sermaye piyasası araçları ile Lisanslı Depo İşletmeleri tarafından düzenlenen *elektronik ürün senetlerine verilmekte olup*, herhangi bir fiziki saklama hizmeti verilmemektedir." Bu ifadende kaydi sermaye piyasası aracı olan kaydi payın taşınır mal olarak kabul edilebileceği sonucuna varılabilir. (<https://www.mkk.com.tr>, Erişim: 06.05.2015)

⁵⁶ Ayan-Medeni, s. 46. Örneğin, elektrik enerjisi, atom enerjisi, su ve hava gazı gibi kişilerin hâkimiyet altına alarak yararlanabilme imkanı olan şeyler de taşınır mülkiyetine konu olabileceği kabul edilmektedir (Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s. 587; Sirmen, s. 6; Ayan-Medeni, s. 46).

ötürü kaydi anonim şirket pay sahipleri paylar üzerinde elektronik ortamda hakimiyet tesis edebildiği için söz konusu paylar taşınır eşya olarak kabul edilebilir. Bir başka ifadeyle kaydi anonim şirket payı fiilen taşınabilen maddi şeyler olmamakla beraber elektronik ortamda maddi varlık kazanan ve üzerinde sahiplerince hakimiyet tesis edilebilen taşınır eşya olarak kabul edilebilir⁵⁷.

Çıplak pay niteliğinde olan anonim şirket payları, nama veya hamiline yazılı paylar olup olmadıklarına bakılmaksızın pay defterine geçirilmekte ve söz konusu paylar senede bağlanmış (hisse senedine) paylar gibi (pay defterinde) maddi bir varlık kazanmaktadırlar⁵⁸. Yukarıda ifade ettiğimiz gibi, kaydi paylar da senede bağlanmamaktadır; ancak söz konusu paylar maddi varlıklarını elektronik ortamda kazanmaktadırlar. Bir başka ifadeyle, kaydi anonim şirket paylarının maddi varlığı elektronik ortamdaki kayıtlardır. Görüldüğü üzere çıplak pay ve kaydi pay bu konuda benzerlik göstermektedir. Bu benzerlik nedeniyle ve uygulamaya kolaylık sağlama açısından çıplak paylara ilişkin hükümler ve kurallar niteliğine uygun düştüğü ölçüde ve kıyasen kaydi paylara uygulanabilir.

D. ÇIPLAK PAYIN VE KAYDI PAYIN HACZİ

I. Genel Olarak Haciz

Alacaklı borcunu ödemeyen borçluya karşı İcra ve İflas Kanunu'na (İİK) göre takip yoluna girişebilir. Alacaklı icra dairesinden takip talebinde bulunur ve icra dairesi de borçluya ödeme emri gönderir. Borçlu, ödeme emrinin kesinleşmesine (ödeme emrine süresi içinde itiraz etmez veya ödeme emrine itiraz edip itirazın hükümden düşürülmesi hali) rağmen borcunu ödemez ise alacaklının talebi ile icra dairesi tarafından borçlunun borcuna yetecek miktarda malları, hak veya alacakları haczedilir⁵⁹.

İcra ve iflas hukukunun ana kuralı alacaklının alacağını para olarak alması, bir başka ifadeyle alacaklının para ile tatmin edilmesidir⁶⁰. İcra

⁵⁷ Taşınır mülkiyetinin konusu TMK m. 762'de şöyle ifade edilmiştir: "*Taşınır mülkiyetinin konusu, nitelikleri itibarıyla taşınabilen maddi şeyler ile edinmeye elverişli olan ve taşınmaz mülkiyetinin kapsamına girmeyen doğal güçlerdir*".

⁵⁸ Bkz. yuk. B.

⁵⁹ Haczi caiz olmayan mal ve haklara ilişkin hükümler saklıdır.

⁶⁰ **Kuru**-El Kitabı, s. 410; **Üstündağ**, Saim, İcra Hukukunun Esasları, 8. Bası, İstanbul 2004, s. 140; **Kuru**, Baki, İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflas Hukuku, İstanbul 2016, s. 207(**Kuru**-İcra).

hukukunda da alacaklı alacağını icra dairesinden para olarak almaktadır. Yani, alacaklının alacağına karşılık olarak borçlunun haczedilen mallarının mülkiyeti alacaklıya devredilmez; söz konusu mallar satılır ve bedelinden alacaklı tatmin edilmeye çalışılır.

Bu açıklamalar ışığında haciz; kesinleşmiş bir icra takibine konu olan belli miktarda para alacağının ödenmesini sağlamak için, alacaklının talebi ile alacağı karşılayacak miktarda borçlunun mal ve haklarına icra dairesince hukuken el konulmasıdır⁶¹. Haczin yapılmış sayılması için kural olarak fiilen el koyma aranmaz. Ancak istisnai bazı durumlarda fiilen el koyma aranmaktadır. Örneğin, kıymetli evrak, para, altın, gümüş ve diğer kıymetli şeylerin haczedilmiş sayılabilmesi için fiilen el koyma aranır (İİK m. 88). Bunların dışında taşınır malların haczi için icra müdürünün bunlara fiilen el koyması şart değildir. Haczi yapan memurun söz konusu mallara hukuken el koyması yeterlidir. Bir başka ifadeyle, icra memuru, haczettiği taşınır malları alacaklının muvafakati ile ve istenildiği zaman verilmesi şartıyla muvakkaten borçlunun elinde bırakması veya bir yedimine teslim etmesi yeterlidir (İİK m. 88)⁶². İşte bu yüzden haczin tanımında hukuken el koymaya yer verilmiştir.

Haciz için yetkili icra dairesi icra takibinin yapıldığı icra dairesidir⁶³. Ancak takibin yapıldığı icra dairesi kendi bölgesi içerisinde bulunan malların haczi için yetkilidir. Haczedilecek mallar takibin yapıldığı icra dairesinin bölgesi dışında ise malların bulunduğu icra dairesine talimat yazarak söz konusu icra dairesini istinabe eder (İİK m. 79/2). Fakat resmi sicile kayıtlı malların haczi takibin yapıldığı icra dairesince, kaydına işletilmek suretiyle

⁶¹ **Kuru-El Kitabı**, s. 410; **Üstündağ**, s. 143; **Postacıoğlu, İlhan E./Altay Sümer**, İcra Hukuku Esasları, Güncelleştirilmiş, Genişletilmiş 5. Bası, İstanbul 2010, s. 359; **Yıldırım, Kamil/ Deren-Yıldırım**, Nevhis, İcra Hukuku 5. Baskı, İstanbul 2012, s. 134; **Muşul**, s. 505; **Kuru, Baki/Arslan, Ramazan/Yılmaz**, Ejder, İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, 28. Baskı, Ankara 2014, s. 231; **Karlı, Abdurrahim**, İcra ve İflas Hukuku, 3. Baskı, İstanbul 2014, s. 278; **Pekcanitez, Hakan/ Atalay, Oğuz/ Sungurtekin Özkan, Meral/ Özekes**, Muhammet, İcra ve İflas Hukuku (Ders Kitabı), 3. Baskı, Ankara 2016 (**Pekcanitez/Atakay/Sungurtekin Özkan/Özekes-Ders Kitabı**), s. 199; **Pekcanitez, Hakan/Atalay, Oğuz/Sungurtekin Özkan, Meral/Özekes**, Muhammet, İcra ve İflas Hukuku, 10. Bası, Ankara 2012 (**Pekcanitez/Atakay/Sungurtekin Özkan/Özekes-İcra**), s. 267; **Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder/Taşpınar Ayvaz, Sema**, İcra ve İflas Hukuku, 2. Baskı, Ankara 2016, 232; **Kuru-İcra**, s. 207.

⁶² **Kuru-El Kitabı**, s. 427; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 239-241, **Pekcanitez/Atakay/Sungurtekin Özkan/Özekes-Ders Kitabı**, s. 213-214; **Pekcanitez/Atakay/Sungurtekin Özkan/Özekes-İcra**, s. 291; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz**, s. 244; **Kuru-İcra**, s. 215.

⁶³ **Kuru-El Kitabı**, s. 416; **Yıldırım/Deren-Yıldırım**, s. 134; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 233; **Üstündağ**, s. 144; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz**, s. 234; **Kuru-İcra**, s. 210.

doğrudan da yapılabilir. Yani resmi sicile kayıtlı olan mallar takibin yapıldığı icra dairesince fiilen (mahalline gidilerek) haczedilebileceği gibi kayda işletilmek suretiyle kayden de haczedilebilecektir.

Haciz işlemini icra müdürü kendi yapabileceği gibi yardımcı veya katiplerinden birine de yaptırabilir (İİK m. 80). İcra memuru taşınır veya taşınmaz malların mahalline giderek haciz tutanağı düzenler (İİK m. 102). Haciz tutanağı haczedilen malların tek ispat vasıtasıdır⁶⁴.

Haczin yapıldığı an önemlidir. Ancak bu konuda doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır. Bir görüşe göre haczin yapılması için icra müdürünün iradesini açıklaması gerekmekte, ancak bu haciz iradesinin açıklanmasının (haricileşmesi), haciz sırasında mevcut bulunan borçlu veya onun adına tebligatı kabule yetkili kişi karşısında yapılmış olması gerekir. Eğer haciz yapılırken malın bulunduğu yerde borçlu ve borçlu adına tebligatı kabule yetkili kişilerden hiç biri yoksa icra müdürünün haciz iradesini hazır bulunmayan borçlu veya borçlu adına tebligatı kabule yetkili kişilere İİK m. 103 gereğince ulaştırmasıyla haciz tamamlanmış olur⁶⁵. Bizim de katıldığımız bir diğer görüş ise haciz, icra müdürünün hacze ilişkin iradesinin haciz tutanağına geçirilmesiyle yapılmış olur⁶⁶. Haciz konusu mallar ister kayden ister fiilen haczedilmiş olsun icra müdürünün haciz tutanağı düzenlemesi gerekir. İcra müdürünün haciz tutanağı düzenlediği anı haczin yapıldığı an olarak kabul etmekteyiz. Haczin yapıldığı anın tespitinin en önemli yararı; haczin yapıldığı andan itibaren borçlunun hacizli mal üzerindeki tasarrufu sınırlanır⁶⁷. Bir başka durum da, haciz anından itibaren diğer alacaklılar şartlarını taşıyorsa ilk hacze iştirak edebilirler veya iştirak şartları yoksa ilk hacizden artacak değerlerle tatmin olabileceklerdir⁶⁸.

⁶⁴ **Kuru**-El Kitabı, s. 424; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 237; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz**, s. 238; **Pekcanitez/Atakay/Sungurtekin Özkan/Özekes-İcra**, s. 270; **Kuru-İcra**, s. 2013.

⁶⁵ Aynı yönde bkz. **Üstündağ**, s. 147-148; **Muşul**, s. 506; **Postacıoğlu/Altay**, s. 361-365. Bu yönde İsviçre Hukukunda bkz. **Weber/Brüstlein/Reichel**, BUNDESGESETZ ÜBER SCHULDBETRE UNG UND KONKURTS, 2. AUFLAGE, ZÜRICH 1901, s. 89 (Naklen **Üstündağ**, s. 147, dpn. 432). Bir görüş haciz iradesinin açıklanması anını, hacizde borçlu hazır bulunuyorsa tutanağın tutulduğu anı, aksi halde İİK m. 103'deki davetiyenin tebliğ anı olduğunu ifade ederek icra memuru tarafından haciz iradesinin açıklandığı anda haczin yapılmış sayılacağını ileri sürmektedir (**Yıldırım/Deren-Yıldırım**, s. 138).

⁶⁶ **Karşlı**, s. 293. Bu yönde İsviçre Hukuku'nda bkz. **Jäger**, Carl, Das Bundesgesetz betreffend Schuldbetreibung und Konkurs, Band I, Zürich 1911; Band II, Zürich 1911, s. 89 (Naklen **Üstündağ**, s. 147, dpn. 433).

⁶⁷ **Postacıoğlu/Altay**, s. 362.

⁶⁸ **Postacıoğlu/Altay**, s. 362.

II. Çıplak Payın Haczi

1. Genel Olarak

Anonim şirketler payları için senet bastırılmamış ise söz konusu paylara çıplak pay denildiğini ve çıplak payın senede bağlanmamış anonim şirket pay türlerinden biri (bir diğeri kaydi pay) olduğunu yukarıda ifade ettik⁶⁹. Çıplak payın haczi konusu 17.07.2003 tarih ve 4949 sayılı Kanunla İİK m. 94’de yapılan değişiklikten önce öğreti ve uygulamada tartışmalara neden olmuştur⁷⁰. Bir başka ifadeyle 4949 sayılı Kanun ile İİK’ta değişiklik yapılana kadar çıplak payın haczedilmesiyle ilgili olarak tartışmalar mevcuttu. Yargıtay bazı kararlarında çıplak payın haczedilebileceğini ancak paraya çevrilemeyeceğini⁷¹, bazı kararlarında ise çıplak payın haczinin ve paraya çevrilmesinin mümkün olabileceğini içtihat etmişti⁷². İİK’da yapılan değişiklikten sonra bu tartışmalar sona ermiştir ve çıplak pay haczedilip paraya çevrilebileceği kabul edilmiştir⁷³.

Çıplak payın haczini, 4949 sayılı Kanun ile İİK m. 94’de yapılan değişiklik çerçevesinde ele alıp değerlendirmeye çalışacağız. Ayrıca İİK m. 89 hükmünün çıplak payın haczi açısından uygulanıp uygulanmayacağına da yer vereceğiz.

2. İİK m. 94 Çerçevesinde Çıplak Payın Haczi

4949 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikten sonra İİK m. 94’e göre, anonim şirketlerde paylar için pay senedi veya pay ilmühaberi çıkarılmamışsa borçlunun şirketteki payı icra dairesi tarafından şirkete tebliğ olunarak haczedilecektir. Bu haczin şirket pay defterine işlenmesi zorunludur; ancak haciz şirket pay defterine işlenmemiş olsa bile şirkete tebliğ tarihinde yapılmış sayılır. Haciz, icra dairesi tarafından tescil edilmek üzere Ticaret Siciline bildirilir. Bu durumda haczedilen payların devri alacaklıların haklarını ihlal ettiği oranda batıldır. Haczedilen payların satışı taşınır malların satış usulüne

⁶⁹ Bkz. yuk. B.

⁷⁰ Bu tartışmalar için bkz. **Yeniocak**, s. 51-52.

⁷¹ 12. HD., 20.11.1996, E. 1996/12450, K. 1996/14776 (**Karayalçın**, Yaşar, Anonim Şirketlerde Çıplak Payın Haczedilmesi ve Paraya Çevrilmesi, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu XVI, Ankara 1999, 152-195, s. 154 vd.; **Yeniocak**, s. 51, dpn. 67).

⁷² 12. HD., 01.10.2000, E. 15261, K. 16351 (**Yeniocak**, s. 52, dpn. 70); Aynı yönde bkz. 12. HD., 20.06.200, E. 4937, K. 10350 (**Kendigelen**, s. 386, dpn. 13).

⁷³ **Topuz**, s. 214; **Uyar**, Talih/**Uyar**, Alper/**Uyar**, Cüneyt, İcra ve İflas Kanunu Şerhi (El Kitabı) Cilt, I, 2. Baskı, Ankara 2012, s. 1323; **Kuru-İcra**, s.220.

tabidir. İİK m. 94'e göre haczedilecek şirket hissesi senede bağlanmamış olan şirket hisseleri, paylarıdır⁷⁴. Bir başka ifadeyle, şirket payları senede bağlanmışsa (pay senedi veya ilmühaber) söz konusu payların haczi İİK m. 88 uyarınca yapılır⁷⁵.

İİK m. 94 hükmüne göre senede bağlanmamış anonim şirket payları icra dairesi tarafından şirkete tebliğ olunarak haczedilecektir. Bu kapsamda senede bağlanmamış anonim şirket paylarından çıplak pay İİK m. 94'e göre haczedilecektir. Çıplak payın haczinin yapıldığı an İİK m. 94 açıkça ifade edilmiştir. Buna göre çıplak payın haciz amı tebliğ tarihidir.

Çıplak payın haczine karar veren icra müdürü, bu hacizle ilgili olarak muhafaza tedbiri almak için anonim şirket merkezine gidebileceği gibi anonim şirkete bir ihbarname (haciz bildirisi/haciz müzekkeresi)⁷⁶ göndermekle de yetinebilir⁷⁷. İİK m. 94'e göre yapılacak olan bu bildirin içeriği ve şekli hakkında m. 94'de ve İİK Yönetmeliğinde hüküm bulunmadığı için söz konusu ihbarnamenin içeriği ve şekli icra müdürünün takdirine bırakılmıştır⁷⁸. Anonim şirket pay haczinin konusunu⁷⁹, borçlu ortağın şirket ilişkisinden doğan hak ve borçların tamamını kapsayan pay oluşturduğundan, söz konusu bu ihbarname pay haczinin kapsamına göre oluşturulmalıdır⁸⁰. Bu

⁷⁴ Karşlı, s. 295; Postacıoğlu/Altay, s. 385.

⁷⁵ Karşlı, s. 295; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 161; Postacıoğlu/Altay, s. 386.

⁷⁶ Dönmez, s. 99.

⁷⁷ Kuru-El Kitabı, s. 448-450; Kuru-İcra, s. 220; Oskay, Mustafa/Deyneklî, Adnan/Koçak, Coşkun/Doğan, Ayhan, İİK Şerhi, 2. Cilt, Ankara 2007, s. 2768. Aksi görüş için bkz. Uyar/Uyar/Uyar, s. 1323.

⁷⁸ Kuru-El Kitabı, s. 450.

⁷⁹ Anonim şirkette pay haczinin konusu, anonim şirket ortağının pay sahipliği sıfatına bağlı hak ve borçlarının bütünü anlamındaki "pay" oluşturmaktır. Pay sahibinin hakları mali ve idari haklar olmak üzere ikiye ayrılmakta; kar payına, tasfiye payına katılma ve yeni paylardan alma (rüçhan hakkı) mali nitelikteki hakları; genel kurula katılma, oy kullanma, yönetim kuruluna seçilebilme, bilgi alma gibi haklar idari nitelikteki hakları oluşturmaktadır (Topuz, s. 211). Paya bağlı olarak ortaya çıkan bu haklar (özellikle mali haklar) pay haczinin kapsamındadır (Topuz, s. 211-212; Dönmez, s. 127; Aksi görüş için bkz. Kendigelen, s. 391). Yani söz konusu haklar genel olarak hacizden etkileneyecektir. Zira TTK 477'de açıkça düzenlenen payların bölünmezliği ilkesi gereğince, bir payın sağladığı hakların anonim şirkete karşı birden fazla kişi tarafından ayrı ayrı kullanılması, verdiği hakların bir kısmını bir kişiye bir kısmını başka bir kişiye devredilmesini önlemekte (Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 554) ve payın sağlamış olduğu hakları birlikte bir bütünü teşkil etmektedir. Dolayısıyla pay, pay sahipliği sıfatıyla ortaya çıkardığı hak ve borçlarla birlikte bir bütünü halinde devredilebilecektir. Bu yüzden de pay haczinin konusu hak ve borçlarla bir bütünü teşkil eden pay oluşturmaktadır.

⁸⁰ Topuz, s. 214.

çerçevede, ihbarnamede, borçlunun çıplak payının haczedildiği, bu haczin pay defterine işlenmesi, ileride hisse senedi veya ilmühaber çıkarılması halinde borçlunun çıplak payına düşen hisse senetlerinin veya ilmühaberlerin borçluya verilmeyip, icra dairesine teslim edilmesi, çıplak payla ilgili bütün tebligatların bundan sonra icra dairesine yapılması ve borçlunun muvafakatının alınması gereken bütün müşterek tasarruflar ve kararlar için icra dairesinin muvafakatının alınması gerektiği anonim şirkete bildirilir⁸¹. Ayrıca, borçlunun mali nitelikteki haklarının (kar hakkı, rüçhan hakkı, tali yükümlülüklerden doğan rüçhan alacağı, tasfiye payın hakkı) pay haczinin kapsamına girmesi nedeniyle ihbarnamede bunların da haciz kapsamında olduğu belirtilmelidir⁸². Bu şekilde borçlunun çıplak pay üzerindeki tasarruf yetkisinin kısıtlanmış olduğu anonim şirkete bildirilmiş ve aykırı davranışlara karşı muhafaza tedbiri alınmış olur⁸³.

İcra müdürü çıplak payın haczine ilişkin bildirimini, şirket merkezine giderek orada düzenleyeceği tutanağı şirket yetkilisine elden tebliğ etmek suretiyle de gerçekleştirebilir⁸⁴. Bir başka ifadeyle icra müdürü çıplak payın haczedildiğini üçüncü kişi konumundaki anonim şirkete tebliğ etmek için anonim şirkete ayrı bir ihbarname göndermek zorunda değildir⁸⁵. Çıplak payın şirket merkezine gidilerek haczedilmesi orada düzenlenecek olan tutanakla gerçekleşecektir.

İcra müdürünün anonim şirkete ihbarname tebliğ ederek veya bizzat şirket merkezine giderek orada düzenleyeceği tutanağı şirket yetkilisine elden tebliğ ederek borçlunun çıplak payını haczettikten sonra haczin pay defterine işlenmesi zorunludur. Aynı hususu düzenleyen TTK m. 133/2'de ise haczin pay defterine istek üzerine işleneceği ifade edilmiştir. Görünüyor ki iki kanun hükmü arasında bir çelişki bulunmaktadır. Durum bu şekilde olsa da haczin pay defterine işlenmemesi haczin geçerliliğini etkilemez. Zira haciz, İİK m. 94/1, c. 4 gereğince anonim şirkete tebliğ tarihinde yapılmış sayılır.

Ancak muhafaza tedbiri niteliğinde olan bu düzenleme doktrinde bir görüş⁸⁶ tarafından eleştirilmektedir. Bu görüşe göre, söz konusu düzenleme

---

⁸¹ **Kuru-El Kitabı**, s. 449; **Kuru-İcra**, s. 221. Bkz. HGK., 04.07.2007, 12/332-446 (**Kuru-El Kitabı**, s. 449-450).

⁸² **Topuz**, s. 214

⁸³ **Kuru-El Kitabı**, s. 449; **Topuz**, s. 214.

⁸⁴ **Kuru-El Kitabı**, s. 450.

⁸⁵ **Kuru-El Kitabı**, s. 450.

⁸⁶ **Kendigelen**, s. 389-392.

ile çıplak payların haczinin pay defterine kaydının zorunlu görülmesi ve fakat pay defterine kaydın yapılmamış olması halinde de haczin tamamlanmış olacağı kabul edilmesi kendi içerisinde çelişki oluşturmaktadır. Zira, haczin tamamlanmış olması için şirkete yapılan tebligatın yeterli olarak kabul edilmesinden sonra söz konusu haczin pay defterine kaydedilmesinin anlamı kalmayacaktır ve buna gerek yoktur. Bu görüş, kanun koyucunun söz konusu düzenlemeye başka bir anlam vermek istediğinin düşünülebileceğini; bu kapsamda pay defterine yapılacak kaydın, haczin şirkete karşı ileri sürülmesi açısından bir anlam taşıyabileceğinin veya haczi yapan alacaklının korunmasına yardımcı olabileceğinin ileri sürülebileceğini ifade etmektedir. Ancak bu görüş pay defterine yapılan kaydın payın devri açısından bile kurucu nitelik taşımadığı yönündeki doktrindeki hakim görüşün⁸⁷ çıplak payların haczi açısından da geçerli olacağını ifade etmektedir. Bu çerçevede haczin şirkete karşı ileri sürülebilmesi için ayrıca pay defterine işlenmesine gerek bulunmadığı ifade edilmektedir. Ayrıca çıplak payın haczinin pay defterine işlenmesinin haciz koyduran alacaklının korunması ile bir ilgisinin bulunmadığı ifade edilmektedir. Bu durumun İİK m. 94/1,c. 5 ile bağlantılı olduğu ileri sürülmektedir. Bundan başka bu görüş payın haczinde, paydan kaynaklan tüm haklar, özellikle yönetime katılma hakları yine pay sahibi tarafından kullanılacağından, haczin anonim şirkete karşı paydan kaynaklanan hakların kullanılmasında hak sahipliği sıfatını tespite yarayan bir araç olarak pay defterine işlenmesine de bir ihtiyaç bulunmadığını ileri sürmektedir.

Fakat bu noktada başka bir görüş⁸⁸ hisse haczinin kapsamına ortağın mali haklarının girdiğini ve bu nedenle haczin pay defterine işlenmesinin önemli olduğunu ileri sürmektedir. Borçlunun hacedilen çıplak payına istinaden sahip olduğu mali hakları şirkete karşı ileri sürmesi halinde (örneğin kar payını talep etme) şirket borçlunun çıplak payının hacedildiğini pay defterinden yararlanarak anlayabilir⁸⁹. Dolayısıyla kar payının haciz nedeniyle talep edilen ortağa değil de icra dairesine ödenmesi gerektiğini pay defterinden yararlanarak tespit edebilir. Yine bu görüş, mali nitelikte hakların haczin kapsamına girdiğini, söz konusu hakların özellikle de rüçhan hakkının sadece borçlu ortak tarafından kullanılması görüşünün doğru olduğunu ve fakat karı talep etme hakkının, tali yükümlülüklerden doğan ücret hakkının ve

---

⁸⁷ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 550-551; **Kendigelen**, s. 391. Pay defterine yapılan kaydın hukuki niteliği konusundaki tartışmalar için bkz. **Narbay**, s. 129 vd.

⁸⁸ **Topuz**, s. 215-216.

⁸⁹ **Topuz**, s. 215.

tasfiye payındaki hakkın kullanılmasında aynı şeyi söylemenin mümkün olmadığını ifade etmektedir.

Kanaatimizce söz konusu hüküm, ilk görüşün ifade etmiş olduğu gibi çelişkili görünmektedir. Ancak İİK m. 94/1, c. 4'deki hükme, ikinci görüşün ifade etmiş olduğu gibi bir anlam yüklemek isabetli olacaktır. Her ne kadar çıplak payın haczi tebliğ tarihinde yapılmış olsa da haczin şirket nezdinde göz önünde tutulması açısından fayda bulunmaktadır. Zira yukarıda verilen örnekteki gibi çıplak payı haczedilmiş olan ortak, kar payını talep etmesi halinde her ne kadar haciz şirkete tebliğ edilerek yapılmış olsa da gözden kaçırılabilir. Bir başka ifadeyle çıplak payın haczedilmesi halinde çıplak paydan kaynaklanan, kar payının ödenmesi gibi, hakların getirilerinin borçlu ortağa değil de icra dairesine yapılabilmesi için söz konusu kaydın pay defterine işlenmesinde büyük yarar vardır. Ayrıca çıplak payın haczinin pay defterine işlenmesini engelleyecek bir durum bulunmamaktadır. Şunu da belirtmek isteriz ki çıplak payın haczinin pay defterine işlenmesiyle oluşacak kayıt şirketi uyarıcı nitelikte bir kayıttır⁹⁰.

Burada şu hususa değinmekte fayda vardır, pay defterinin kanuna göre eksiksiz ve usulüne uygun şekilde tutulması (TTK m. 64 vd.) yönetim kurulunun devredilemez görevlerindedir (TTK m. 375/1-f). Yönetim kurulu üyeleri tarafından pay defterleri usulüne uygun tutulmaz ise örneğin çıplak payın haczedildiği pay defterine işlenmez ve ortaya bu sebeple bir zarar çıkarsa yönetim kurulu üyeleri bundan sorumlu olur⁹¹. Bir başka ifadeyle, yönetim kurulu üyelerince çıplak payın haczi pay defterine işlenmemiş ise yönetim kurulu üyeleri TTK m. 369 ve m. 553 hükümleri uyarınca şirkete, ortaklara ve şirket alacaklılarına karşı sorumludur. Bu kapsamda hacizli çıplak payı devralan üçüncü kişilere karşı yönetim kurulu üyelerinin sorumlu olup olmayacağı önem arz eder. Pay defterleri ortaklar tarafından incelenebilir. Ancak bu inceleme TTK m. 437/4 hükmü gereği sınırlı bir incelemedir. TTK m. 437/4'e göre "*şirketin ticari defterleriyle yazışmalarının, pay sahibinin sorusunu ilgilendiren kısımlarının incelenebilmesi için, genel kurulun açık izni veya yönetim kurulunun bu hususta kararı gerekir. İzin alındığı takdirde inceleme bir uzman aracılığıyla da yapılabilir.*" Pay defteri TTK m. 64/4 hükmü uyarınca ticari defter kabul edilmekte ve bu defterler pay sahipleri tarafından bile sınırlı şekilde incelenebilmektedir. Dolayısıyla üçüncü kişilerin hacizli çıplak payı devralmadan önce pay defterini inceleme imkânı

⁹⁰ Aynı yönde **Kendigelen**, s. 396.

⁹¹ **Yeniocak**, s. 58.

bulunmamaktadır. Bir başka ifadeyle haciz pay defterine kaydedilmiş olsa bile üçünü kişi çıplak payı devralmadan pay defterini inceleyerek hacizden haberdar olamaz. Bu yüzden çıplak payın haczinin pay defterine kaydedilmemesi halinde üçüncü kişinin bir zararının doğacağı gerekçesiyle yönetim kurulunun üçüncü kişiye karşı sorumlu olacağını söylemek çok güçtür. Üçüncü kişinin haczi öğrenemesinden dolayı bir zararının ortaya çıkabilecek olması ve bu zararın karşılanması ancak İİK m. 94/1, c. 5 uyarınca söz konusu olabilir. Bu husus da aşağıda tartışılmıştır.

Çıplak payın haczi, icra dairesi tarafından tescil edilmek üzere Ticaret Siciline bildirilir (İİK m. 94/1, c. 5). Ticaret Siciline yapılan bildiri ve Ticaret Sicilinin yapmış olduğu tescil birer muhafaza tedbiridir⁹². Bu durumda haczedilen payların devri alacaklının haklarını ihlal ettiği oranda batıldır (İİK m. 94/1, c. 6). Buna göre Ticaret Siciline çıplak payın haczinin tescil edilmesinden sonra devir söz konusu olursa çıplak payı devralmış olan üçüncü kişi iyiniyet iddiasında bulunamayacak ve hacizle yükümlü olarak çıplak payı devralacaktır⁹³. Ancak söz konusu hükümlere bakıldığında çıplak payın haczinin Ticaret Siciline bildirilmesi ve Sicil tarafından yapılacak olan tescilden önce haczedilmiş olan çıplak payı devralan iyiniyetli üçüncü kişinin kazanımı haciz alacaklısına karşı korunabileceği sonucuna varılmaktadır⁹⁴.

İİK m. 94/1, c. 5 ve 6'da yer verilen bu hüküm doktrinde bir görüş⁹⁵ tarafından eleştirilmiştir. Bu görüşe göre anonim şirketlere ilişkin olarak nelerin Ticaret Siciline kaydedileceği belirtilmiş ve TTK m. 354'de kimlerin hangi oranda anonim şirket pay sahibi olduğu veya pay sahiplerine ilişkin bir hususa yer verilmemektedir. Bu nedenle yapılacak olan haciz kaydının havada kalacağı ifade edilmektedir. Bu görüşe göre çıplak payların devrini düzenleyen özel bir hüküm TTK'da bulunmasa da doktrinde oybirliği ile kabul edildiği üzere söz konusu payların alacağın devri (TBK m. 183 vd.) hükümlerine göre devredileceğinin kabul edildiğini ve alacağın devrinde iyiniyetin korunmadığını; bu yüzden haczedilmiş olan çıplak payın hacizden ari olarak devralınmasının mümkün olmadığını ifade etmektedir.

Söz konusu düzenlemenin yapılışının temelinde yatan düşünce, taşınır veya taşınmaz malların haczine ilişkin olarak İİK m. 86/3'te ve İİK m. 91/1'in atfı dolayısıyla TMK m. 1010/1-b'de yer alan düzenlemelere benzer bir

⁹² **Kuru**-El Kitabı, s. 448, dpn. 154; **Kendigelen**, s. 389.

⁹³ Aynı sonuca TTK m. 36/3'den de varabiliriz.

⁹⁴ **Kendigelen**, s. 393.

⁹⁵ **Kendigelen**, s. 392-396.

düzenleme ile senede bağlanmamış anonim şirket paylarının haczi açısından da getirmek olabilir⁹⁶. Fakat çıplak payların devri için doktrinde ve Yargıtay kararlarında alacağın devri hükümlerinin uygulanacağı kabul edilmektedir⁹⁷. Bu yüzden çıplak pay, alacağın devri hükümleri çerçevesinde devredilir. Alacağın devrinde de devreden alacaklının alacak üzerinde tasarruf yetkisinin bulunması gerekir; eğer tasarruf yetkisi söz konusu değilse devralacak olan kişinin iyiniyetli olması işlemin geçerli olmasını sağlamaz⁹⁸. Buna ilaveten alacağın devrinde üçüncü kişiler lehine oluşan (haciz gibi) müktesep hakların aynen korunacağı kabul edildiği için çıplak payı alacağın devri hükümlerine göre devralacak olan kişi payı hacizli olarak devralacaktır⁹⁹. Bir başka ifadeyle alacağın devrinde iyiniyetli iktisap korunmamaktadır. Bu nedenle İİK m. 94/1, c. 5 ve 6'de yer verilen hükmün İİK m. 86/3 ve 91/1'in atfı dolayısıyla TMK m. 1010/1-b'de yer alan düzenlemelerde yer alan korumaya ilişkin benzer bir koruma getirmekten ziyade yukarıda yer verdiğimiz görüşün¹⁰⁰ de ifade ettiği üzere yanlış anlaşılmalara neden olmaktadır. Bu nedenlerden ötürü söz konusu hükümlerin yerinde olmadığı savunulabilir¹⁰¹. Bu çerçevede sadece İİK m. 94/1, c. 6 hükmünün Kanun metninden çıkarılması ile ortaya çıkabilecek yanlış anlaşılmanın önüne geçilebileceği kanaatindeyiz¹⁰².

Bu yüzden İİK m. 94/1, c. 6 hükmünün yerinde olmadığı görüşüne katılmaktayız; ancak İİK m. 94/1, c. 5 hükmünün tamamen isabetsiz olduğu yönündeki görüşe katılmamaktayız. Zira, hacizden haberdar olmayan ve fakat çıplak payı alacağın devri hükümleri uyarınca devralmış olan alacaklı zarara uğrayabilir ve bu zarara karşı üçüncü kişilerin korunması gerekir¹⁰³. İİK m. 94/1, c. 5 hükmü hacizden haberdar olmayan üçüncü kişileri koruyucu bir hüküm olarak görünmektedir. Bu açık hükümlere rağmen icra müdürü tescil

⁹⁶ Aynı yönde **Kendigelen**, s. 394-396.

⁹⁷ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 548; **Kendigelen**, s. 393-394; Aynı yönde bkz.. 11. HD., 13.02.2001, 765/1011 (**Eriş**, s. 2934-2935); 11. HD., 26.03.2002, 10867/2773 ve 11. HD., 12.10.2005, 12046/9633 (**Eriş**, s. 2939, 2961)

⁹⁸ **Dayımlarlı**, Kemal, Borçlar Kanunu'na Göre Alacağın Temliki, Gözden Geçirilmiş, Güncellenmiş, Genişletilmiş Üçüncü Baskı, Ankara 2008, s. 103; **Arıkan**, Mustafa, Türk Özel Hukukunda Alacağın Temliki (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya 2003, s. 102; **Oğuzman**, Kemal/**Öz**, Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 9. Bası, İstanbul2012, s. 544; **Kendigelen**, s. 393-396.

⁹⁹ **Topuz**, s. 217.

¹⁰⁰ **Kendigelen**, s. 392-396.

¹⁰¹ **Kendigelen**, s. 392-396; **Topuz**, s. 217

¹⁰² Aynı yönde bkz. **Yeniocak**, s. 57.

¹⁰³ Aksi görüşte bkz. **Kendigelen**, s. 401.

edilmek üzere haczi Ticaret siciline bildirmez veya bildirimde rağmen sicil memuru tescili yapmaz ise bu konuda hacizden haberdar olmayan üçüncü kişilerin çıplak payı hacizle devralması nedeniyle uğrayacağı zararlardan sorumlu olması gündeme gelecektir¹⁰⁴. Bu durumda çıplak payın haczinin Ticaret Siciline bildirilmesi ve sicilce tescilin yapılması üçüncü kişileri muhtemel zararlara karşı koruyacak bir etkiye sahip olduğunu söyleyebiliriz. Bu çerçevede ortaya çıkan zarardan Devlet ve ilgili kurumlar sorumlu olacaktır. Bir başka ifadeyle, İİK m. 5 hükmüne göre icra müdürünün bildirim yapmaması nedeniyle ortaya çıkabilecek zararlarda devlet, TTK m. 25/2'ye göre sicil memurunun bildirimde rağmen tescili yapmaması nedeniyle ortaya çıkabilecek zararlardan devlet ve ilgili oda (ticaret ve sanayi odası veya ticaret odaları) müteselsilen haksız fiil hükümleri (TBK m.49 vd.) uyarınca sorumlu olacaktır. Devletin ve ilgili kurumların kusuru bulunan memura rücu hakkı saklıdır. Görüldüğü üzere İİK m. 94/1,c. 5 hükmünün hacizden haberdar olmayan üçüncü kişileri koruyucu bir etki taşımaktadır.

Çıplak payın İİK m. 94 çerçevesinde haczinden sonra yine aynı madde uyarınca çıplak payın haczedildiği ikametgahı bilinen üçüncü kişilere tebliğ edilir (İİKm. 94/1, c. 1). İİK m. 94/1, c. 1'de bildirim neticeleri açıkça düzenlenmemiştir¹⁰⁵. Bildirim, özellikle üçüncü kişi konumunda bulunan anonim şirkete (çıplak pay haczedilirken anonim şirkete gönderilen ihbarnamede nelerin yer alacağı konusunda) yukarıda açıklamış olduğumuz hususlar çerçevesinde yapılır ve haciz bildirimden sonra etkisini gösterir. Örneğin, bildirim sonrası anonim şirket, çıplak paya isabet eden kar payını artık borçlu ortağa değil bildirim neticesinde icra dairesine vermek durumunda kalacaktır. Aksi halde, bildirimde rağmen kar payını borçluya ödeyen anonim şirket sorumluluktan kurtulamaz ve yeniden ödemede bulunmak zorunda kalabilir¹⁰⁶. Kanaatimizce anonim şirkete çıplak payın haczi konusunda tebliğ edilecek olan bildirim hem haczi tamamlayan merasimi hem de haczin üçüncü kişiler açısından etkisi (özellikle anonim şirket açısından) bünyesinde barındırmaktadır. Bir başka ifadeyle bildirim tebliğ tarihinde haciz gerçekleşmekte ve bildirim içeriği itibarıyla de muhafaza tedbirleri ihtiva etmektedir.

---

¹⁰⁴ Kendigelen, s. 399.

¹⁰⁵ Üstündağ, s. 161.

¹⁰⁶ Üstündağ, s. 161.

3. İİK m. 89'un Çıplak Payın Haczinde Uygulanıp Uygulanmayacağı

İİK m. 89'a göre "*Hamiline ait olmıyan veya cirosu kabil bir senetle müstenit bulunmıyan alacak veya sair bir talep hakkı veya borçlunun üçüncü şahıs elindeki taşınır bir malı haczedilirse icra memuru; borçlu olan hakiki veya hükmi şahsa bundan böyle borcunu ancak icra dairesine ödiyebileceğini ve takip borçlusuna yapılan ödemenin muteber olmadığını veya malı elinde bulunduran üçüncü şahsa bundan böyle taşınır malı ancak icra dairesine teslim edebileceğini, malı takip borçlusuna vermemesini, aksi takdirde malın bedelini icra dairesine ödemek zorunda kalacağını bildirir (Haciz ihbarnamesi). Bu haciz ihbarnamesinde, ayrıca 2, 3 ve 4 üncü fıkra hükümleri de üçüncü şahsa bildirilir*".

Doktrinde bir görüş¹⁰⁷ çıplak payın haczinde İİK m. 94'ün yanında muhafaza tedbiri olarak İİK m. 89'un da uygulanabileceğini ifade etmektedir. Bu görüşe göre İİK m. 89/1'de yer alan "*sair talep hakkı*" ibaresinin içerisine çıplak pay da girmektedir ve dolayısıyla çıplak payın haczine İİK m. 89'da uygulanabilir¹⁰⁸.

Doktrinde bir başka görüş¹⁰⁹ ise TTK m. 133/2 ve İİK m. 94 hükümleri karşısında çıplak payın haczinde İİK m. 89'un uygulanamayacağını ifade etmektedir.

TTK m. 133/2 'de "*sermaye şirketlerinde alacaklılar, alacaklarını, o ortağa düşen kâr veya tasfiye payından almak yanında, borçlularına ait olan, senede bağlanmış veya bağlanmamış payların, 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun taşınırlara ilişkin hükümleri uyarınca haczedilmesini ve paraya çevrilmesini isteyebilirler*" hükmü yer almaktadır¹¹⁰. Senede bağlanmamış anonim şirket paylarının haczine ilişkin

¹⁰⁷ Kuru-El Kitabı, s. 451; Dönmez, s. 98-99; Topuz, s. 236, dpn. 272; Yeniocak, s. 68. Yargıtay'ın 4949 sayılı Kanun ile değişiklik yapılmadan önceki bu yönde olan kararları için bkz.12. HD., 12.05.2000, E. 6490, K. 7804 ve 12. HD., 18.03.2002, E. 4513, K. 5419 (Dönmez, s. 93, dpn. 432). Çıplak payın haczinin İİK m. 89'a göre birinci haczi ihbarnamesinin şirkete tebliğ ile yapılabileceği yönünde bkz. Dönmez, s. 98.

¹⁰⁸ Kuru-El Kitabı, s. 451. Borçlunun anonim şirketteki hissesinin borçlunun üçüncü kişi konumunda olan anonim şirketteki bir hakkı olduğu yönünde bkz. Yeniocak, s. 68.

¹⁰⁹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 551; Kendigelen, s. 388; Yavaş, Murat, Borçlunun Üçüncü Şahıslardaki Mal, Hak ve Alacaklarının Haczi (İİK m. 89), İstanbul 2005, s. 164; Uyar, Talih, Gerekçeli-İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu Şerhi, C. 5, 3. Baskı, Ankara 2006, s. 7853-7854; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1323.

¹¹⁰ Bu hükmün lafzen değerlendirilmesi halinde çıplak payın haczinin doğrudan İİK m. 85'e göre yapılacağı ve taşınır mallara ilişkin olarak uygulanacak muhafaza tedbirleri açısından

İİK m. 94 hükmü ile uyum içerisinde bulunmamakla beraber TTK m. 133/2 hükmü senede bağlanmamış payların ve dolayısıyla çıplak payların taşınır hükümlerine göre haczedilebileceğini ifade etmektedir. Ayrıca İİK m. 94/1, c.7'ye göre de haczedilen payların dolayısıyla çıplak payların satışının taşınır malların satışı usulüne göre yapılabileceği ifade edilmektedir. Yine bu konuya ilişkin olarak İİK m. 106/2'de yer alan "borçlunun üçüncü şahıslarda olan alacağı taşınır hükmündedir" hükmünün doğrudan taşınır mal olarak nitelendirilemeseler de özellikle devir bakımından alacak olarak nitelendirilen çıplak pay için de uygulanabileceğini¹¹¹ söyleyebiliriz; ki TTK m. 133/2 hükmü ve İİK m. 94/1, c. 7 hükmü de çıplak payların satışının taşınır malların satışı usulüne göre yapılacağını ifade etmektedir. Tüm bu hükümleri göz önüne aldığımızda çıplak payların taşınır mal hükmünde kabul edilmesi ve açıkça bir kanun hükmünün engellememesi sebebiyle İİK m. 89'un çıplak payların haczinde uygulanabileceği kanaatindeyiz. Bir başka ifadeyle İİK m. 89'a göre haciz ihbarnamesinin şirkete tebliği ile çıplak pay haczedilebilir¹¹².

Ancak borçlunun anonim şirkette sahip olduğu çıplak pay doğrudan ne bir alacak hakkıdır ne de taşınır bir maldır. Çıplak pay, pay sahibine ortaklık hakkı tanımaktadır. Ortaklık hakkı çerçevesinde pay sahibinin anonim şirkete karşı sahip olduğu mali ve idari haklar bulunmaktadır. Mali haklar içerisinde alacak olarak nitelendirebileceğimiz haklar da, örneğin kar payına ve tasfiye payına katılma hakkı, yer almaktadır. Çıplak pay ve sağlamış olduğu ortaklık hakkı doğrudan bir alacak hakkı olarak nitelendirilemez. Ancak ilk görüşün ifade etmiş olduğu gibi çıplak payı (sağlamış olduğu ortaklık hakkını) "sair talep hakkı" içerisinde değerlendirerek İİK m. 89'un çıplak payın haczinde uygulanabileceğini söylemek de yadsınamaz bir çözüm tarzıdır.

III. Kaydi Payın Haczi

1. Genel Olarak

Senede bağlanmamış anonim şirket paylarından bir diğerini ise kaydi paylar oluşturmaktadır. SPK çerçevesinde MKK tarafından elektronik

---

İİK m. 88'in çıplak paylar açısından uygulanabileceği düşünülebilir. Ancak çıplak payı niteliği gereği bu hükümlerin uygulanması mümkün değildir. Bu nedenle TTK m. 133/2 hükmü tadile muhtaçtır. Yapılacak yeni düzenlemeler ile TTK m. 133/2 hükmü ile senede bağlanmamış anonim şirket paylarının haczine ilişkin olan İİK hükümleri arasında paralellik kurmak yerinde olacaktır.

¹¹¹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 550.

¹¹² Aynı yönde bkz. Dönmez, s. 98.

ortamda kaydileştirilen anonim şirket paylarına kaydi pay dendiğini yukarıda ifade etmiştik¹¹³.

Tıpkı çıplak paylar gibi kaydi paylar da hacze konu olabilmektedir. Bir başka ifadeyle kaydi pay devredilebilen ve iktisadi değer taşıyan bir unsur olarak kişinin malvarlığına dahildir¹¹⁴. Kaydi payın haczine engel yasal bir düzenleme bulunmamakta; aksine SPK m. 13/7 ve Tebliğ (II-13.1) m. 26 uyarınca kaydi sermaye piyasası araçlarının ve dolayısıyla kaydi payların haczedilebileceği açıkça vurgulanmaktadır. Bu yüzden, kaydi pay, devredilebilen ve iktisadi değer taşıyan bir malvarlığı unsuru olarak hacze konu olabilir.

Kaydi sistem ve kaydileştirme hususunda esas düzenlemenin SPK m. 13 olduğunu yukarıda ifade etmiştik¹¹⁵. Kaydi sermaye piyasası araçlarının haczine cevaz veren SPK m. 13/7’de “**Kayden izlenen sermaye piyasası araçlarına ilişkin tedbir, haciz ve benzeri her türlü idari ve adli talepler münhasıran MKK’nın üyeleri tarafından yerine getirilir**” şeklinde bir hüküm yer almaktadır. Bu hükme benzer düzenleme Tebliğ (II-13. 1) m. 26’da ayrıntılı bir şekilde yer almaktadır¹¹⁶. Bir kaydi sermaye piyasası aracı olan kaydi payların haczine öncelikli olarak bu hükümlerin uygulanması esastır. Ancak söz konusu hükümler dikkatle incelendiğinde haczin nasıl yapılacağına ilişkin açık ifadeler bulunmamaktadır. Bu nedenle haciz konusunda genel düzenlemeleri içeren İİK hükümleri çerçevesinde kaydi payların haczinin nasıl yapılacağına, çıplak payın haczine uygulanan hükümler de göz önüne alınarak tespit edilmesi gerekmektedir. Zira, çıplak pay ve kaydi pay benzerlik göstermektedir. Bu benzerlik nedeniyle ve uygulamaya kolaylık sağlama

---

¹¹³ Bkz. yuk. C- II.

¹¹⁴ Ünal, s. 440.

¹¹⁵ Bkz. yuk. C- I.

¹¹⁶ Bkz Tebliğ (13-II.1) m. 26: “(1) **Kayden izlenen sermaye piyasası araçlarına ilişkin tedbir, haciz ve benzeri her türlü idari ve adli talep münhasıran MKK’nın üyeleri tarafından ilgili yatırımcı ve ortak hesaplarında ayrı bir alt hesap oluşturulması sureti ile yerine getirilir.** İlgili kanunlar uyarınca elektronik ortamda tebliğati yapılan alacakların takip ve tahsiline ilişkin hükümler saklıdır. (2) **Üyeler kendilerine gelen her türlü haciz ve tedbir taleplerini karşılamak üzere, öncelikle MKK nezdindeki kayıtlarda gerekli değişiklikleri bu Tebliğin 5 inci maddesi uyarınca MKK tarafından belirlenecek elektronik işlem yöntemlerine uygun olarak yapmakla yükümlüdürler.** (3) **Kurul tarafından MKK’ya bildirilen işlem yasakları MKK tarafından derhal ilgili hesaplara işlenir. Kurul tarafından işlem yasağı getirilen kişilerin hesaplarında 22 nci madde ve bu madde kapsamında yapılan işlemler, ilgili üyeler tarafından derhal Kurula bildirilir**”.

açısından çıplak paylara ilişkin hükümlerin ve kuralların niteliğine uygun düştüğü ölçüde ve kıyasen kaydi paylara uygulanabilir¹¹⁷.

Kaydi payların haczinde öncelikli olarak İİK m. 94 hükmü uygulama kabiliyeti bulacaktır. Bunun haricinde İİK m. 89'da kaydi payların haczinde uygulama imkanı olabilir. Ancak öncelikli olarak ayrıca üzerinde durulması gereken bir hüküm ise İİK m. 79/2, c. 3'tür. Bir başka ifadeyle, kaydi payın haczine İİK m. 79/2'nin uygulanıp uygulanmayacağı önem arz etmektedir. Bu hususlar aşağıda ayrıntılı olarak anlatılacaktır. Ancak çıplak payın haczinde anlatmış olduğumuz ve niteliğine uygun düştüğü oranda kaydi payın haczinde geçerli olan hususlara ayrıca değinilmeyecektir.

2. İİK m. 79/2, c. 3 Çerçevesinde Kaydi Payın Hazedilip Hazedilemeyeceği

İİK m. 79/2, c. 3'e göre "Resmi sicile kayıtlı malların haczi, takibin yapıldığı icra dairesince, kaydına işlenilmek suretiyle doğrudan da yapılabilir" ifadesi yer almaktadır. Bu hüküm kapsamında kaydi sermaye piyasası araçları ve dolayısıyla kaydi pay MKK tarafından oluşturulan elektronik ortamda kayıtlı buldukları (SPK m. 13/3, c. 3, Tebliğ (II-13.1) m. 5) için İİK m. 79/2, c. 3 kapsamında kayden haczin yapılabilmesi için MKK'nın hukuki niteliğinin tespiti şarttır.

SPK m. 3/1-p'de, m. 81/1'de ve Yönetmelik m. 5'de MKK'nın tanımı yapılırken "özel hukuk tüzel kişiliğine haiz Merkezi Kayıt Kuruluşu Anonim Şirketi" şeklinde bir ifadeye yer verilmiştir¹¹⁸. MKK'nın özel hukuk tüzel kişisi olması nedeniyle tutmuş olduğu kayıtlar resmi sicil niteliğinde değildir¹¹⁹. Ayrıca kanuni düzenlemelere bakıldığında MKK'nın tutmuş olduğu kayıtların (SPK m. 13/3, c. 3, Tebliğ (II-13.1) m. 5) resmi sicil olduğu yönünde bir ifade olmadığı gibi, MKK herhangi bir resmi sicil tutmakla da görevlendirilmiş değildir¹²⁰.

¹¹⁷ Bkz. yuk. C- III.

¹¹⁸ MKK'nın, Sermaye Piyasası Kurulu'nun mevzuat çerçevesinde vermiş olduğu kararları icra etmesi ve denetim ve gözetimi altında olması nedeniyle yarı kamusal nitelikte özel hukuk tüzel kişisi olduğu yönünde bkz. ayrıntılı bilgi için bkz. Ünal, s. 249-251; Manavgat, s. 170-175.

¹¹⁹ Manavgat, s. 173; Ünal, s. 443; Turanboy, Asuman, 2499 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'na 4487 Sayılı Kanunla Eklenen 10/A Maddesine Göre Kaydi Değer Düzenlemesi, AÜHFD, Yıl 1999, C. XLVIII, S. 1-4, s. 39-55, s. 49 (Turanboy-Kaydi Değer); Dönmez, s. 313.

¹²⁰ Ünal, s. 443.

Bu açıklamalar ışığında İİK m. 79/2, c. 3'ün ancak resmi sicile kayıtlı mallar hakkında uygulanabileceği, dolayısıyla kaydi paylara ilişkin kayıtların tutulmuş olduğu hesapların resmi sicil niteliğinde olmadığı ve bu yüzden İİK m. 79/2, c. 3'ün kaydi payların haczinde uygulanamayacağını söyleyebiliriz.

3. İİK m. 94 Çerçevesinde Kaydi Payların Haczi

Yukarıda ifade etmiş olduğumuz gibi¹²¹ İİK m. 94 çerçevesinde haczi caiz olan anonim şirket payları senede bağlanmamış paylardır. Dolayısıyla çıplak paylar gibi senede bağlanmamış pay türünün bir diğeri olan kaydi paylar da İİK m. 94 hükmüne göre haczedilebilir¹²². Bu kısımda kaydi payın haczinin çıplak payın haczinden farklı olan yönlerine yer vereceğiz. Çıplak payın haczine ilişkin olarak yukarıda ifade etmiş olduğumuz durum ve tartışmalar niteliğine uygun düştüğü ölçüde kaydi payın haczi açısından da geçerlidir.

İİK m. 94'e göre kaydi anonim şirket payının haczedilmesi hususunda herhangi bir sorun bulunmamaktadır. Burada ayrıca haczin gerçekleştiği anın tespit edilmesi gerekmektedir. Senede bağlanmamış paylar anonim şirkete tebliğ tarihinde gerçekleşmiş olacağı İİK m. 94/1, c. 4'de ifade edilmiştir. Fakat doktrinde bir görüş¹²³ haczin, icra müdürünün haciz kararını içeren yazısının MKK'ya veya ilgili MKK üyesine tebliğ edilerek kurulacağını ifade etmektedir. Bu görüşe, kaydi anonim şirket paylarının, çıplak payın aksine şirkette bulunan pay defterinde değil, MKK nezdinde tutulan hesaplarda kayıtlı bulunduğunu, kaydi paylara ilişkin haciz işleminin Tebliğ (II-13.1) m. 26 uyarınca münhasıran MKK üyelerince yerine getirileceğini ve bu nedenle haciz için yapılacak tebliğin MKK veya MKK üyelerine yapılması gerektiğini ifade etmektedir¹²⁴. Kanaatimizce, haczin yapıldığı ana ilişkin İİK m. 94/1, c. 4 ile muhafaza tedbiri olan haciz bildirimine ilişkin olan İİK m. 94/1, c. 1'i öncelikli olarak birbirinden ayırmak gerekmektedir. Dolayısıyla senede bağlanmamış anonim şirket paylarından birini teşkil eden kaydi pay da anonim şirkete tebliğ tarihinde haczedilmiş olur. Aşağıda yer vereceğimiz üzere MKK veya üyelerine yapılacak olan haciz bildirimini muhafaza tedbiridir. Ayrıca çıplak payların haczinin pay defterine işlenmesinin muhafaza tedbiridir. Kaydi paylar açısından pay defteri söz konusu olmadığı için, bir

¹²¹ Bkz. yuk. D- II- 2.

¹²² Topuz, s. 236; Ünal, s. 444; Yeniocak, s. 72.

¹²³ Ünal, s. 456; Aynı yönde bkz. Yeniocak, s. 72.

¹²⁴ Ünal, s. 456, dñn. 214.

başka ifadeyle kaydi paylar MKK nezdinde tutulan hesaplarda kayıtlı olduğu için kaydi paylara ilişkin haciz işlemini MKK kuruluşu nezdindeki hesaplara geçirilmektedir. Kaydi paylara ilişkin haczin İİK m. 94/1, c. 1 çerçevesinde MKK veya üyelerine bildirilmesi ve üyelerce haczin hesaplara geçirilmesi birer muhafaza tedbiridir. Söz konusu görüşün ifade etmiş olduğu gibi kaydi paylara ilişkin haczin MKK veya üyelerine bildirilmesi ve üyeler tarafından haczin hesaplara geçirilmesi muhafaza tedbiri olup haczin yapıldığı anı açısından öneme arz etmemektedir. Kaydi payın haciz anının da çıplak payın haciz anı gibi anonim şirkete tebliğ tarihi olduğu kanaatindeyiz.

Burada değinilmesi gereken bir nokta da İİK m. 94/1, c.1 uyarınca kaydi payın haczedildiği hususunda bildirimim kime yapılacağıdır. Bir başka ifadeyle muhafaza tedbiri olarak kaydi payın haczedildiği bildirimimin kime yapılacağı sorunun halli gerekmektedir.

Öncelikli olarak kaydi payın haczinin İİK m. 94/1, c. 3'e göre anonim şirkete tebliği ile yapılacağı göz önüne alınırsa aynı zaman söz konusu tebliğ ile anonim şirkete haciz bildirilmiş olmaktadır. Anonim şirket dışında haciz ihbarının kime yapılacağı konusu üzerinde ayrıca durulması gerekmektedir.

Kayıtların MKK üyeleri tarafından yapılacağı hem SPK m. 13/3'de hem de Tebliğ (II-13.1) m. 5'de ifade edilmektedir¹²⁵. Ayrıca kayden izlenen sermaye piyasası araçlarına ilişkin haciz işlemlerinin münhasıran MKK üyelerince yerine getirileceği SPK m. 13/7 ve Tebliğ (II-13.1) m. 26/1'de ifade edilmektedir. Bu nedenle kaydi payların haczinin üçüncü kişi olarak ayrıca MKK üyelerine bildirilmesi de gerekmektedir¹²⁶. Ayrıca Tebliğ (I-13.1) m. 26/2'de "**Üyeler kendilerine gelen her türlü haciz ve tedbir taleplerini karşılamak üzere, öncelikle MKK nezdindeki kayıtlarda gerekli değişiklikleri bu Tebliğin 5 inci maddesi uyarınca MKK tarafından belirlenecek elektronik işlem yöntemlerine uygun olarak yapmakla yükümlüdürler**" hükmü de haczin MKK üyelerine de bildirilebileceği sonucuna varmamızın bir dayanağını oluşturmaktadır. Burada haczin bildirilebileceği MKK üyelerinin hangileri olduğunun da tespit edilmesi gerekmektedir. 2499 sayılı SPK döneminde bir görüş¹²⁷ haczin bildirilebileceği MKK üyelerinin sadece aracı kuruluşlar olacağını; bir başka

¹²⁵ MKK üyeleri, TCMB, ihraççılar, yatırım kuruluşları, merkezi takas kuruluşları ile Kurul tarafından belirlenen diğer kuruluşları ifade eder (Tebliğ (II-13.1) m.4/1-ı, Yönetmelik m. 20)

¹²⁶ Ünal, s. 446.

¹²⁷ Topuz, s. 236.

görüş¹²⁸ ise bildirim yapılacağı MKK üyelerinin aracı kuruluşlar ve ihraççılar olacağını; bizim de katıldığımız bir diğer görüş¹²⁹ ise haciz bildirimini yapılabileceği MKK üyelerin, haciz işleminin MKK tarafından oluşturulan elektronik ortamda tutulan kayıtların yapılış şekline göre belirlenmelidir.

Şöyle ki, Tebliğ (II-13.1) m. 26/1'e bakıldığında haciz işlemleri münhasıran MKK'nın üyeleri tarafından ilgili yatırımcı ve ortak hesaplarında ayrı bir alt hesap oluşturulması sureti ile yerine getirileceği ifade edilmektedir. Söz konusu hükme göre haciz işlemi elektronik ortamdaki *yatırımcı hesabı ve ortak hesaba* geçirilerek yapılacaktır. Kaydi sistemde yatırım kuruluş hesabı (Tebliğ (II-13.1) m.10)¹³⁰ ve merkezi takas kuruluşu hesabı (Tebliğ (II-13.1) m. 12)¹³¹ altında olmak üzere iki adet yatırımcı hesabı bulunmaktadır.

Yatırımcı hesabı, hak sahibi adına açılmış, nama veya hamiline yazılı olmalarına bakılmaksızın kaydi sermaye piyasası araçlarının izlendiği hesaptır. Devlet İç Borçlanma Senetleri dahil, yatırımcılara ait kaydi sermaye piyasası araçları yatırımcı hesaplarında izlenir. Bununla birlikte, Sermaye Piyasası Kurulu (Kurul) tarafından her bir sermaye piyasası aracının ve/veya bu aracın konu edildiği işlemin niteliğine göre toplu olarak izleme kararı da verilebilir (Tebliğ (II-13.1) m 11/1)¹³². Yatırım kuruluşu hesabı ve merkezi

¹²⁸ **Yeniocak**, s. 72 vd.

¹²⁹ **Ünal**, s. 448.

¹³⁰ **Yatırım Kuruluşu**: Aracı kurumlar ile yatırım hizmeti ve faaliyetinde bulunmak üzere kuruluş ve faaliyet esasları Kurulca belirlenen diğer sermaye piyasası kurumlarını ve bankaları, ifade eder (Tebliğ (II-13.1) m. 4/1-m, Yönetmelik m. 4/1-i).

¹³¹ **Merkezi Takas Kuruluşu**, SPK 77 ve 78 inci maddelerinde belirtilen hizmetleri yerine getiren merkezi takas kuruluşunu ifade eder (Yönetmelik m. 4/1-e, SPK m. 77, m. 78)

¹³² Yatırımcı hesabı için bkz. (Tebliğ (II-13.1) m 11'e "(1) Yatırımcı hesabı, hak sahibi adına açılmış, nama veya hamiline yazılı olmalarına bakılmaksızın kaydi sermaye piyasası araçlarının izlendiği hesaptır. DİBS'ler dahil, yatırımcılara ait kaydi sermaye piyasası araçları yatırımcı hesaplarında izlenir. Bununla birlikte, Kurul tarafından her bir sermaye piyasası aracının ve/veya bu aracın konu edildiği işlemin niteliğine göre toplu olarak izleme kararı da verilebilir. (2) Yatırımcı hesabı, yatırımcıların talepleri üzerine, üye sıfatını haiz yatırım kuruluşları ve merkezi takas kuruluşları tarafından MKK'ya yapılacak başvuru çerçevesinde açılır. MKK tarafından yatırımcı hesabı açılabilmesi için öncelikle, MKK tarafından belirlenen bilgilerin üyeler tarafından MKK'ya bildirilmesi gerekir. (3) Anılan bilgilerin MKK'ya bildirimini takiben hesap kullanıma açılır. Yatırımcı ile ilgili tüm bilgilerin tamamlanmasıyla birlikte bir sicil numarası oluşturulur. Kurulca uygun görülen hallerde, hesabın ilgili yatırım kuruluşu tarafından açılarak kimlik bilgilerinin MKK'ya Kurulca belirlenecek ve 5 işgünü aşmayacak bir süre sonuna kadar tamamlanmasına izin verilebilir. Belirlenen sürenin bitimine kadar kimlik bilgilerinin istenen şekilde MKK'ya bildirilmemesi durumunda hesap hareketsizleştirilebilir. Hareketsizleştirme, ilgili hesaba

takas kuruluşu hesabı altında yer alan yatırımcı hesabı bu şekilde olmakla birlikte yatırım kuruluşunu söz konusu hesap üzerinde işlem yapmaya yetkisi bulunmaktadır (Tebliğ (II-13.1) m. 10/4). Ancak merkezi takas kuruluşuna bu şekilde bir yetki tanınmamıştır. Bu nedenle yatırım kuruluşları haciz bildirimini yapacağı MKK üyeleri arasındadır. Bir başka ifadeyle, haciz bildirimini, MKK üyesi olan aracı kurumlara, yatırım hizmeti ve faaliyetinde bulunmak üzere kuruluş ve faaliyet esasları Sermaye Piyasası Kurulunca belirlenen diğer sermaye piyasası kurumlarına ve bankaları yapılır.

Ortak hesabı ise ihraççı¹³³ hesabı¹³⁴ altında yer almaktadır. Ortak hesabı, ihraççı tarafından münferiden pay sahipleri için, MKK tarafından belirlenen bilgilerin MKK'ya iletilmesi ile açılır. Ortak hesabına sadece Borsada işlem görmeyen payların kayıtları yapılabilir. Bu hesaptaki kaydi sermaye piyasası araçları, ihraççının verdiği bilgiler doğrultusunda türleri ve hak sahipleri itibariyle tutulur (Tebliğ (II-13.1) m.7/4). Ortak hesabının açılmasında Tebliğ (II-13.1) m. 11'de yer alan esaslara uyulur; ancak söz konusu maddede yer alan bilgi ve belgelerin MKK'ya bildirimini ihraççı tarafından yapılır (Tebliğ (II-13.1) m. 8/2). Bu hükümler çerçevesinde ve ayrıca kaydi sermaye piyasası araçlarını ve dolayısıyla kaydi payın haczine ilişkin olarak haciz işlemlerinin münhasıran MKK'nın üyeleri tarafından ilgili ortak hesaplarında ayrı bir alt hesap oluşturulması sureti ile yerine getirilecek olması (Tebliğ (II-13.1) m. 26/1) nedeniyle haczi bildirimini ihraççıya da yapılabilir. Ayrıca kaydi payları ihraç eden kuruluş anonim şirket olduğu için İİK m. 94/1, c. 3'e göre anonim şirkete gönderilecek tebliğ ile de hem haciz gerçekleşmiş olacak hem de şirket hacizden haberdar olacaktır. Bu nedenle ihraççı kuruluş olarak anonim şirket (Tebliğ (II-13.1) m. 26 kapsamında haczin bildirilebileceği MKK üyesi olarak kabul edilmese bile haczin

---

giriş ve çıkış işlemlerinin engellenmesidir. Aynı yatırımcı bilgileri ile başka bir yatırım kuruluşu tarafından yatırımcı hesabı açılmak üzere yapılan başvurularda, aynı sicil numarası kullanılır. (4) Aynı yatırımcı için birden fazla sicil numarası oluşturulduğunun daha sonra tespiti halinde, MKK tarafından yatırımcıya bildirimde bulunulması kaydıyla, tek sicil numarası verilir. (5) Bu maddede yer alan bilgilerin sağlanması koşulu ile birden fazla kişinin müşterek hesap açtırma talepleri üzerine, üyeler tarafından müşterek mülkiyet yatırımcı hesabı açılır. Maliklerin iştirak oranları da kayden izlenir. (6) MKK tarafından ikinci fıkra uyarınca belirlenen bilgiler, resmî kurumların veri tabanlarından elektronik ortamda temin edilebilir”.

¹³³ **Ihraççı:** Sermaye piyasası araçlarını ihraç eden, ihraç etmek üzere kurula başvuruda bulunan veya sermaye piyasası araçları halka arz edilen tüzel kişileri ve SPK'ya tabi yatırım fonlarını ifade eder (SPK m. 3/1h, Tebliğ (II-13.1) m. 4/1-d)

¹³⁴ İhraççı hesabı için bkz. Tebliğ (II-13.1) m. 7, m. 8.

gerçekleşmesi açısından kendisine yapılan tebliğ ile hacizden haberdar olacaktır. Anonim şirket her halükarda hacizden haberdar edilecektir.

Özetleyecek olursak, yatırım kuruluşları ve ihraççıların haciz bildirimini yapacağı MKK üyeleri arasında yer almalarının nedeni;

1) yatırım kuruluşlarının ve ihraççıların SPK ve Tebliğ (II-13.1) ile haciz işleminin yerine getirilmesi konusunda yetkilendirilmiş olmaları [SPK m. 13/7, Tebliğ (II-13.1) m. 26],

2) yatırım kuruluşunun işlem yapabileceği yatırımcı hesabının yatırım kuruluşu hesabı ve ortak hesabın ise ihraççı hesabı altında yer alması,

3) yatırım kuruluşunun ve ihraççıların İİK m. 94/1,c. 1 kapsamında “ilgili üçüncü şahıs” konumunda olmasıdır¹³⁵.

Bu şekilde MKK üyeleri icra dairesinde muhafaza tedbiri olarak hacizden haberdar edilir. MKK üyeleri ise ilgili yatırımcı ve ortak hesaplarında ayrı bir alt hesap oluşturulması sureti ile yerine getirir. Bu işlem kaydi pay açısından muhafaza tedbiridir. Hacze ilişkin olarak yapılan kayıtlar MKK tarafından izlenir¹³⁶.

Haciz bildirimini MKK’ya yapılmasına yönelik bir hüküm bulunmamasıyla beraber bunu engelleyecek bir hüküm de bulunmamaktadır. Ancak Tebliğ (II-13.1) m. 26/2’de “Üyeler kendilerine gelen her türlü haciz ... talepleri karşılamak üzere” yer alan ibarede haciz bildirimini sadece MKK üyelerine yapılabileceği sonucu çıkarılabilir. Fakat MKK merkezi saklama görevini yerine getirdiği için İİK m. 94/1, c. 1 hükmüne göre kaydi payın haczedildiğinin bildirilmesi gereken üçüncü kişi konumundadır¹³⁷. Bir başka ifadeyle, kaydi sermaye piyasası araçları (dolayısıyla kaydi paylar) ve bunlara ilişkin haklarla ilgili kayıtlar, MKK tarafından oluşturulan elektronik ortamda MKK üyelerince tutulduğu ve MKK’nın görevlerinden birisinin de söz konusu kaydi araçların merkezi saklanması olduğu için MKK üçüncü kişi konumundadır. Bu nedenle haciz ihbarnamesi MKK’ya yapılabilmelidir.

Ayrıca, muhafaza tedbiri olan haciz bildirimini MKK üyelerinden ziyade doğrudan MKK’ya yapılmasının haciz bildirimini amacına

¹³⁵ Ünal, s. 450.

¹³⁶ Tebliğ (II-13.1) m. 13 “Rehin, haciz, yatırımcı blokajı, satış blokajı ve MKK tarafından uygun görülecek diğer işlemlerin yapılması durumunda, bu işlemlere konu haklar MKK tarafından ilgili hesaplarla bağlantılı alt hesaplar açılmak sureti ile izlenir”.

¹³⁷ Ünal, s. 446.

ulaşabilmesi açısından daha avantajlı ve tercih edilmesi gereken bir yoldur¹³⁸. Bunun haricinde haciz bildirimini doğrudan MKK'ya yapılması sonuç alınabilmesi için daha pratik ve faydalıdır¹³⁹. Zira birçok üye içerisinde (yatırım kuruluşları ve ihraççılar vb.) yatırımcının ilgili üyesini tespit ederek haciz bildirimini bu üye yapmak zor ve zahmetli bir iştir¹⁴⁰. Uygulamada da daha kolay olduğu için haciz bildirimini MKK'ya yapılması yolu tercih edilebilir. Fakat hacze ilişkin işlemler münhasıran üyeler tarafından yerine getirileceği için MKK haciz bildirimini üyelere hesaplara geçirilmek üzere yönlendirmelidir.

MKK üyeleri tarafından hacze ilişkin olarak yapılacak işlemler haciz açısından muhafaza tedbiri niteliğindeki işlemlerdir. Yoksa haciz işlemi yukarıda ifade ettiğimiz üzere icra müdürünün İİK m. 94/1, c. 3 uyarınca anonim şirkete tebliğ yapılmasıyla gerçekleşmiştir.

4. İİK m. 89'un Kaydi Payın Hacinde Uygulanıp Uygulanmayacağı

Kaydi sermaye piyasası araçlarının ve dolayısıyla kaydi payın taşınır eşya olarak kabul edilebileceğini yukarıda ifade etmiştik¹⁴¹. Kaydi pay MKK nezdindeki hesaplarda tutulmakta ve ayrıca MKK kaydi payların merkezi saklamasını yapmaktadır. Bu yüzden MKK İİK m. 89 açısından "üçüncü kişi" konumunda olup kaydi payları elinde bulundurmaktadır.

İİK m. 89 gereğince kaydi payın hangi çerçevede haczedilip muhafaza tedbirleri uygulanacağı konusu tartışmalıdır. Bir görüşe göre kaydi pay İİK m. 89/1'de yer alan "sair talep hakkı" içerisinde yer almaktadır¹⁴². Diğer bir görüşe¹⁴³ göre ise "borçlunun üçüncü şahıs elindeki taşınır bir malı" ibaresinin kaydi paylar için uygun olduğunu ifade etmektedir.

İİK m. 89 çerçevesinde haciz ihbarnamesi göndererek kaydi payın haczi konusunda ileri sürülen görüşlerin hiç biri yadsınamayacak kadar değerlidir. Fakat kaydi payların taşınır eşya olarak kabul edilebilecek olması dolayısıyla ikinci görüşe katılmaktayız. Dolayısıyla kaydi payı saklayan konumunda olan MKK kuruluşuna kaydi payın haczedildiğinin bildirilmesi gerekmektedir. MKK dışında malın haczedildiğinin muhafaza tedbiri olarak İİK m. 89

---

¹³⁸ Topuz, s. 239.

¹³⁹ Topuz, s. 239.

¹⁴⁰ Ünal, s. 453.

¹⁴¹ Bkz. yuk. C- III.

¹⁴² Topuz, s. 236.

¹⁴³ Ünal, s. 445.

kapsamında haciz ihbarnamesi gönderilerek haczedildiğinin bildirilmesi gereken üçüncü kişiler arasında yukarıda ifade edildiği üzere MKK üyeleri yer almamaktadır. Zira İİK m. 89 hükmü gereği malı merkezi saklama işlemi gereği elinde bulunduran sadece MMK'dır ve MKK haczin hesaplara geçirilmesi için üyelere ihbarnameyi yönlendirmelidir. Ancak doğrudan MKK üyelerine haciz ihbarnamesi yoluyla bildirim yapılması da uygun olabilir. Zira Tebliğ (II-13.1) m. 26 gereği kaydi paylara ilişkin haciz hesaplara geçirilmesi münhasıran MKK üyelerine tanınmakta ve bu gerekçe ile (İİK 89 nedeniyle değil) üyelere haciz ihbarnamesi ile bildirim yapılması hacze ilişkin olarak alınacak muhafaza tedbirinin (üye tarafından hesaplara geçirilecek haciz işlemi) amaca ulaşmasında etkili olacaktır¹⁴⁴. Haczin ihbarnamesinin gönderilebileceği üyeler konusunda yukarıda yapmış olduğumuz açıklamalar burada da geçerlidir¹⁴⁵.

Kaydi payların haczine İİK m. 89 uygulanabilse de haczin yapıldığı an haciz ihbar namesinin anonim şirkete tebliğ anıdır¹⁴⁶. Zira senede bağlanmamış payların haczinin yapıldığı an İİK m. 94/1,c. 4'de emredici olarak düzenlenmiştir. İİK m. 89 "Mahcuz Malları Muhafaza Tedbirleri" başlığından da düzenlendiğinde muhafaza tedbiridir ve haczin geçerlilik şartı değildir. MKK ve üyelerine gönderilecek haciz ihbarnamesi muhafaza tedbiridir.

SONUÇ

Borçlunun haczedilebilir malvarlığı değerlerinden bir unsurunu senede bağlanmamış anonim şirket payları oluşturabilecektir. Bu sebeple çalışmamızda belirtilen konuyu ele adık ve aşağıdaki sonuçlara vardık:

Senede bağlanmamış paylar çıplak pay ve kaydi pay olarak ikiye ayrılmaktadır.

Çıplak pay ve kaydi payın haciz anı İİK m. 94 gereğince anonim şirkete tebliğ yapıldığı anıdır.

Çıplak pay ve kaydi paylar açısından alınacak muhafaza tedbirleri birbirinden farklılık gösterse de niteliğine uygun düştüğü ölçüde çıplak pay için öngörülen muhafaza tedbirleri kaydi pay açısından da uygulanabilecektir. Bir başka ifadeyle, çıplak payın ve kaydi payın haczinde muhafaza tedbiri olarak İİK m. 94 ve İİK m. 89 uygulanabilecektir.

¹⁴⁴ Aynı yönde Ünal, s. 448.

¹⁴⁵ Bkz. yuk. D- III- 3.

¹⁴⁶ Aksi görüş için bkz. Ünal, s. 456.

İİK m. 94 çerçevesinde çıplak payın haczedildiğinin pay defterine işlenmesi ve tescil edilmek üzere ticaret siciline bildirilmesine yönelik muhafaza tedbirleri doktrinde eleştirilmiştir. Ancak kanaatimizce çıplak payın pay defterine haczedilmesinin gereksiz bir düzenleme olmadığı aksine çıplak paya ilişkin olarak yapılacak ödemelerin pay sahibine değil de icra dairesine yapılması açısından anonim şirketi uyarıcı bir niteliğe sahip olduğu kanaatindeyiz. Ayrıca üçüncü kişileri koruyucu nitelik taşıması açısından haczin Ticaret Siciline tescil için bildirilmesi gereksiz, havada kalan bir hüküm değildir. Ancak İİK m. 94/1,c. 6'da yer alan “ bu durumda haczedilen payların devri, alacaklının haklarını ihlal ettiği oranda batıldır” hükmünün kanun metninden çıkarılması gerektiği kanaatindeyiz. Zira tescilin yapılmasına ilişkin hükümlerle birlikte değerlendirildiğinde üçüncü kişilerin iyi niyetli olmaları halinde çıplak payı hacizden arındırılmış şekilde iktisap edeceği yanılgısı oluşturmaktadır.

Çıplak paylarda pay defterine kayıt şeklindeki muhafaza tedbiri kaydi paylar açısından MMK üyeleri tarafından MMK nezdinde tutulan hesaplara geçirilmek suretiyle yapılmaktadır.

Kaydi payların ve çıplak payların haczinde uygulanabilecek bir muhafaza tedbiri de İİK m. 94/1, c. 1 gereği haczin üçüncü kişilere bildirilmesidir. Bu muhafaza tedbiri kaydi payın haczinde özellik arz etmektedir. Kaydi payda hacizden haberdar edilecek olan üçüncü kişilerin kim olduğu konusu önemlidir. Yukarıda yapmış olduğumuz değerlendirmeler çerçevesinde hacizden haberdar edilecek olan üçüncü kişiler MKK ve üyesi olan yatırım kuruluşları ve ihraççılardır. Kaydi payın İİK m. 89 çerçevesinde haczi açısından da haciz ihbarnamesi gönderilecek üçüncü kişi sadece MKK'dır. Ancak Tebliğ (II-13.1) çerçevesinde söz konusu üyelere de ihbar name gönderilebileceği sonucuna vardık.

Çıplak payın haczinden farklı olarak kaydi payın İİK m. 79/2, c. 3 çerçevesinde haczinin caiz olmadığı sonucuna vardık. Zira, MKK özel hukuk tüzel kişisidir ve nezdinde tutulan kayıtların yer aldığı hesaplar resmi sicil niteliğinde değildir.

KAYNAKÇA

- Akıntürk**, Turgut, Eşya Hukuku, İstanbul 2009.
- Arıkan**, Mustafa, Türk Özel Hukukunda Alacağın Temliki (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya 2003.
- Arslan**, Ramazan/**Yılmaz**, Ejder/**Taşpınar Ayvaz**, Sema, İcra ve İflas Hukuku, 2. Baskı, Ankara 2016.
- Ayan**, Mehmet, Eşya Hukuku I Zilyetlik ve Tapu Sicili, Güncellenmiş 11. Baskı, Konya 2014, (**Ayan-Zilyetlik**).
- Ayan**, Mehmet, Eşya Hukuku II Mülkiyet, Konya 2012, s. 505 (**Ayan-Mülkiyet**).
- Ayan**, Mehmet, Medeni Hukuka Giriş, 6. Baskı, Konya 2011, s. 46 (**Ayan-Medeni**).
- Dağ**, Üner Anonim Ortaklıklarda Pay Sahibi Açısından Oy Hakkının Kazanılması ve Kullanılması, İstanbul 1996.
- Dayınlarlı**, Kemal, Borçlar Kanunu'na Göre Alacağın Temliki, Gözden Geçirilmiş, Güncellenmiş, Genişletilmiş Üçüncü Baskı, Ankara 2008.
- Dönmez**, Murat, Anonim ve Limited Şirketlerde Hisse Haczi ve Paraya Çevrilmesi, 4. Bası, İstanbul 2011.
- Ergincan**, Yakup/**Yayla**, Ümit, Hisse Senetlerinin Kaydileştirilmesi Sonrası Halka Açık Anonim Şirket Ortaklıklarda Oy Hakkının Kullanılması, Prof. Dr. Aydın Aybay'a Armağan, İstanbul 2004, s. 143-160.
- Eriş**, Gönen, Türk Ticaret Kanunu, 3. Cilt, 2. Baskı, Ankara 2010
- Ertaş**, Şeref, Eşya Hukuku, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 8. Baskı, Ankara 2008.
- Guynn**, Randall D., Modernizing Securities Ownership, Transfer and Pledging Laws, UK 1197.
- Jäger**, Carl, Das Bundesgesetz betreffend Schuldbetreibung und Konkurs, Band I, Zürich 1911; Band II, Zürich 1911.
- Karayalçın**, Yaşar, Anonim Şirketlerde Çıplak Payın Haczedilmesi ve Paraya Çevrilmesi, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu XVI, Ankara 1999, 152-195.

Karşlı, Abdurrahim, İcra ve İflas Hukuku, 3. Baskı, İstanbul 2014.

Kendigelen, Abuzer, Anonim Şirketlerde Çıplak Payların Haczi, İÜHFİM., C. LXII, S. 1-2, Yıl 2004, s. 381-402.

Kuru, Baki, İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, Tamamen Yeniden Yazılmış ve Genişletilmiş 2. Baskı, Ankara 2013(**Kuru**-El Kitabı).

Kuru, Baki, İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflas Hukuku, İstanbul 2016(**Kuru**-İcra).

Kuru, Baki/**Arslan**, Ramazan/**Yılmaz**, Ejder, İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, 28. Baskı, Ankara 2014.

Manavgat, Çağlar, Sermaye Piyasası Kanunu'nun 10/A Maddesi Hükmüne Göre Kaydi Sistemin Esasları, AÜHFD, Yıl 2001, C. 50, S. 2, s. 159-191.

Muşul, Timuçin, İcra ve İflas Hukuku, Güncellenmiş Genişletilmiş 6. Baskı, Ankara 2013.

Narbay, Şafak, Anonim Ortaklıkta Pay Defteri, Ankara 2003.

Norman, Peter, Plumbers and Visionaries Securities Settlement and Europe's Financial Market, England 2007.

Oğuzman, kemal/**Öz**, Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 9. Bası, İstanbul 2012.

Oğuzman, Kemal/**Seliçi**, Özer/**Oktay-Özdemir**, Saibe, Eşya Hukuku, Gözden Geçirilmiş 12. Bası, İstanbul 2009.

Oskay, Mustafa/**Deynekli**, Adnan/**Koçak**, Coşkun/**Doğan**, Ayhan, İİK Şerhi, 2. Cilt, Ankara 2007.

Öztan, Fırat, Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Bası, Ankara 1997.

Pekcanitez, Hakan/**Atalay**, Oğuz/**Sungurtekin Özkan**, Meral/**Özekes**, Muhammet, İcra ve İflas Hukuku (Ders Kitabı), 3. Baskı, Ankara 2016 (**Pekcanitez/Atakay/Sungurtekin Özkan/Özekes**- Ders Kitabı).

Pekcanitez, Hakan/**Atalay**, Oğuz/**Sungurtekin Özkan**, Meral/**Özekes**, Muhammet, İcra ve İflas Hukuku, 10. Bası, Ankara 2012 (**Pekcanitez/Atakay/Sungurtekin Özkan/Özekes**-İcra).

Poroy, Reha/**Tekinalp**, Ünal/**Çamoğlu**, Ersin, Ortaklıklar Hukuku I, Yeniden Yazılmış 13. Bası, İstanbul 2014.

- Postacıoğlu, İlhan E./Altay Sümer, İcra Hukuku Esasları, Güncelleştirilmiş, Genişletilmiş 5. Bası, İstanbul 2010.**
- Pulaşlı, Hasan, Şirketler Hukuku Genel Esasları, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 3. Baskı, Ankara 2015.**
- Boğa, Serap, Sermaye Piyasası Kanunu'na Tabi Anonim Ortaklıklarda Hisse Devri, İstanbul 2010.**
- Sirmen, Lale, Eşya Hukuku, Ankara 2013.**
- Soderquist, Larry D./Gabaldon, Theresa A., Security Law, US 2007, s. 2; Garner, Bryan A., Black's Law Dictionary, US 2006.**
- Taşdelen, Nihat, Anonim Ortaklıkta Pay Sahipliği Sıfatının Kazanılması, İstanbul 2005.**
- Topuz, Gökçen, Hisse Haczi Ve Satışı, Ankara 2009.**
- Töremiş, Hatice Ebru, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Sermaye Piyasası Mevzuatı Mevzuatı Çerçevesinde Nama Yazılı Payların Borsada Devri SPK Yeterlilik Etüdü, Ankara 2008, <http://spk.gov.tr/yayingoster.aspx?yid=1007&ct=f&action=displayfile>, Erişim: 02.05.2015).**
- Turanboy, Asuman, 2499 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'na 4487 Sayılı Kanunla Eklenen 10/A Maddesine Göre Kaydi Değer Düzenlemesi, AÜHFD, Yıl 1999, C. XLVIII, S. 1-4, s. 39-55 (Turanboy-Kaydi Değer).**
- Turanboy, Asuman, Varakasız Kıymetli Evrak, Ankara 1998 (Turanboy-Varakasız).**
- Uyar, Talih/Uyar, Alper/Uyar, Cüneyt, İcra ve İflas Kanunu Şerhi (El Kitabı) Cilt, I, 2. Baskı, Ankara 2012.**
- Uyar, Talih, Gerekçeli-İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu Şerhi, C. 5, 3. Baskı, Ankara 2006.**
- Ünal, Mehmet/Başpınar, Veysel, Şekli Eşya Hukuku, Gözden Geçirilmiş 6. Baskı, Ankara 2012.**
- Ünal, Mücahit, Sermaye Piyasası Araçlarının Kaydileştirilmesi, Ankara 2011.**
- Üstündağ, Saim, İcra Hukukunun Esasları, 8. Bası, İstanbul 2004.**
- Weber/Brüstlein/Reichel, Bunesgesetz über Schuldbetre ung und Konkurts, 2. Auflage, Zürich 1901.**

Senede Bağlanmamış Anonim... Ankara Üni. Hukuk Fak. Dergisi, 65 (4) 2016: 2977-3016

Yavaş, Murat, Borçlunun Üçüncü şahıslardaki Mal, Hak ve Alacaklarının Haczi (İİK m. 89), İstanbul 2005.

Yeniocak, Umut, Anonim ve Limited şirket Hisselerinin Haczi, s. Ankara 2009.

Yıldırım, Kamil/ **Deren-Yıldırım**, Nevhis, İcra Hukuku 5. Baskı, İstanbul 2012.